

Vsi smo odgovorni za izpolnitev planskih obvez

Le nekaj tednov nas loči do zaključka letošnjega leta, ko se strnejo naši celoletni napor in ko polagamo račune za opravljeno delo v preteklem letu. Želimo si, da bi bila naša prizadevanja za čim večjo uresničitev gospodarskega načrta kar najuspešnejša, kar bi pomenilo uspešno izpolnitev zastavljenih ciljev.

Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije so vse leto budno spremljali izpolnjevanje planskih obveznosti ter ugotavljali določena negativna odstopanja, ki ogrožajo uresničitev gospodarskega načrta. Sedanji položaj je narekoval, da je delavski svet delovne organizacije v začetku meseca oktobra posvetil sejo prav tej problematiki in sprejel nekatere ukrepe, ki naj bi pospešili intenzivnost pri izpolnjevanju plana.

Na kratko si z nekaj podatki osvetlimo položaj. V devetih mesecih letošnjega leta smo uspeli izpolniti komaj polovico letnega plana. Napoved za oktober ni dosti boljša. Če pomislimo, da nam do konca leta preostane le še dva meseca, potem je skrajni čas, da nekaj storimo.

Povsem drugačna slika se nam pokaže, če gledamo uspešnost realizacije plana z očmi nekaterih tozgov, predvsem proizvodnih, ki v svojem delu ne zajemajo ciklus montaže. Ti so plan v celoti izpolnili ali celo presegli. Iz tega je razvidno, da so proizvodni tozdi nemoteno izpolnjevali svoje planske obveze, ko gre za tone ali norma ure, pri tem pa zelo pospešeno povečevali nedokončano proizvodnjo. Končnega učinka, to je zaključkov naročil, pa je bilo bore malo. Ta podatek ponovno kaže, da smo se celo leto srečevali s problemom materialne kompletiranosti naročil. Zato lahko ugotavljamo, da imamo vse delavnice in tudi odlagalna mesta polna že obdelanih delov, ki čakajo nekatere manjše sestavne dele, predvsem iz uvoza ali pa tudi z domačega trga.

Pri vsem tem imamo angažirana zelo velika obratna sredstva, kar predstavlja enega od vzrokov nelikvidnosti delovne organizacije.

Zastavlja se vprašanje, kje so vzroki za tako stanje?

Res je, da se morda v preteklih letih nismo srečevali s tako kritičnim položajem izven delovne organizacije, kot v letošnjem letu. Pogoji gospodarjenja so zelo zaostreni in to je do neke mere opravičilo za težak položaj. Mi vsi vemo, da imamo celo leto težave s preskrbo deviznih sredstev, predvsem velja to za pridobivanje deviznih pravic, kar pa predstavlja motnje v preskrbi z uvoženim reprodukcijskim materialom. Prav tako imamo težave z odkovki, ki predstavljajo ključne pozicije pri nekaterih naših finalnih proizvodih. Te nam dobavljajo jugoslovanske železarne, ki pa žal ne pokrivajo celotnih potreb. Bilo pa bi zelo

narobe, če bi ta dva vzroka imeli za edina, ki sta kriva tako slabih rezultatov. Menim, da ne bi imelo nobenega smisla naštevati naše subjektivne vzroke. Vsi jih poznamo, vemo, da obstajajo, trudimo se, vendar ne dovolj uspešno, da bi jih v kar največji meri odpravili. In kaj sedaj storiti? Menim, da je stvar, teoretično gledano zelo preprosta. Zagotoviti je potrebno večjo kompletiranost naročil, s tem bomo dosegli večjo končno izpolnitev plana, kar nam bo dalo večjo fakturirano izpolnitev. Tako bomo povečali obratna sredstva, ki bodo ta začaran krog, v katerem se nahajamo, rešila. Če pa dodamo še naročila, ki predstavljajo izvoz na konvertibilno področje, potem imamo lahko mirno vest, da smo storili vse, kar se je dalo in je v tem primeru naše gospodarjenje odvisno le od zunanjih dejavnikov. Vendar ne pozabimo, to je le teoretično gledanje na razreševanje nastalih problemov. V praksi pa je to mnogo težje izvedljivo, vendar nujno potrebno, če hočemo letni plan kar najbolje izpolniti.

Vsem tem problemom je bila posvečena posebna pozornost na 17., predvsem pa na 19. redni seji upravnega odbora delovne organizacije, kjer smo na podlagi obširnega in temeljitega poročila pomočnika generalnega direktorja za tehnično koordinacijo in po zelo uspešni razpravi sprejeli vrsto priporočil, ki naj bi služila kot osnova za razpravo na sejah delavskih svetov tozgov in delovnih skupnosti. Naj naštejemo nekaj glavnih:

— Devizna koordinacija z njenim vodjem naj poišče maksimalne možnosti, da bodo potrebna devizna sredstva za finalizacijo v letošnjem letu zagotovljena.

— K že določenim prednostnim nalogam, ki izhajajo iz planskih obvez gospodarskega načrta, moramo priključiti vsa izvozna naročila na konvertibilno področje. Ta naročila morajo dobiti pri oskrbi z materialom absolutno prednost.

— TOZD Prodaja naj ugotovi, če je možno iz tekočega programa še kaj prodati na konvertibilno področje (viličarji, preoblikovalni stroji).

— Takoj je potrebno analizirati stanje naročil, ki so predvidena za finalizacijo v letu 1981. Te analize je potrebno opraviti v temeljnih organizacijah. Na osnovi izvedene analize tozdi in delovne skupnosti izdelajo v roku enega tedna program dela z vključevanjem posebnih ukrepov, ki jih je potrebno podrobno določati in konkretizirati.

— Za izpolnitev letošnje finalizacije je potrebno na vseh ključnih

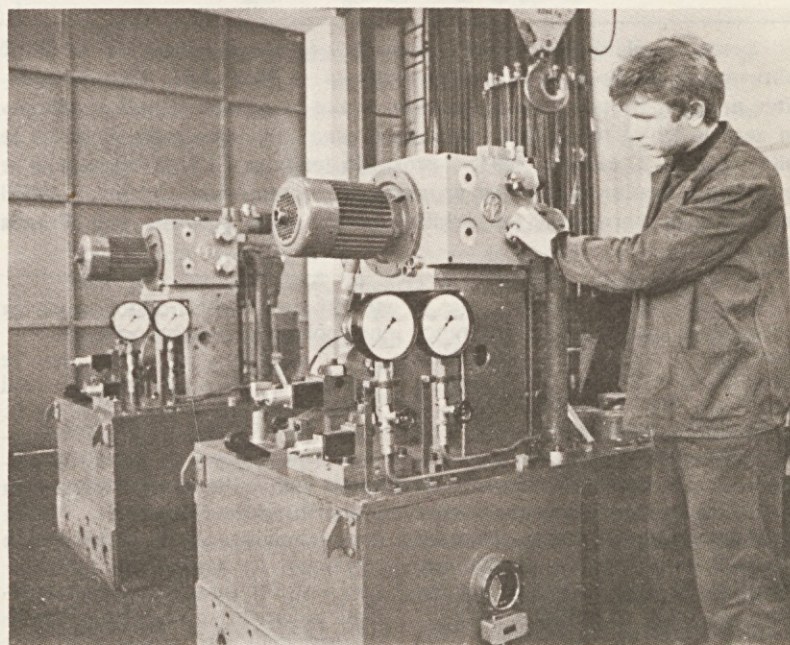
delovnih mestih uvesti večizmensko delo in delo v podaljšanem času.

— Kritične proizvodne probleme (ozka grla, kvaliteta strojev itd.) moramo reševati v povezavi z ostalimi tozdi, ki so sposobni prevzeti del nalog.

— Razporejanje uvoza in oskrba z materialom se mora podrediti določenim prednostnim nalogam in letošnji finalizaciji, s posebnim poudarkom na izvoz, predvsem na konvertibilno področje.

(Nadaljevanje na 2. str.)

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6000 izvodov — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič, namestnik inž. Milan Jurjavčič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Jure Vulkan, Tone Erman, mag. dipl. inž. Peter Vogrič, Marjan Sigulin in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc-Lamut. Telefon uredništva 556021 (n. c.) interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

V kratkem bomo odposlali tlačno napravo s turbinskim regulatorjem hitrosti AT 5 za HE Golubič (Foto: E. L.)

Edina pot

Brez vsakršnega oklevanja je 21. seja Centralnega komiteja ZKJ označila sedanje gospodarske razmere kot izredno zapletene in težke. To dejstvo sicer ni novo, bilo pa je jasno in odločno izrečeno, obenem pa sprejeto spoznanje vseh, da je potrebno v prakso in sistem socialističnega samoupravljanja vpeljati nekaj novih rešitev pri delovanju političnega sistema in povsod močnejše kot doslej izpostaviti odgovornost slehernega do dela v svojem okolju.

Če dosedanje rezultate gospodarske stabilizacije ocenjujemo po napovedi, da bo položaj v prihodnjem obdobju še težji, potem se moramo vprašati:

Kakšni in kateri so vzroki za sedanje gospodarsko pa tudi družbenopolitično bilanco države in kaj storiti, da bi jo popravili? Seveda ne gre za razvrednotenje vsega, kar je bilo dobrega že storjeno na tem področju gospodarske stabilizacije, temveč da celotna družba dobi tiste mehanizme in izvire, ki bodo hitreje pognali kolesje gospodarske in družbene ustvarjalnosti. Dandanes jo namreč prekinjajo najrazličnejše ovire, ki so tuje delavcem in njihovim interesom.

Posebej je potrebno omeniti, da se kljub političnim in vsem drugim prizadevanjem različne oblike porabe še vedno gibljejo nad materialnimi možnostmi, zato moramo v vseh okoljih ponovno spodbuditi akcijo za sprejemanje varčevalnih ukrepov, poleg uresničevanja drugih nalog za izboljšanje gospodarskega položaja. Prepočasi namreč prihaja v našo zavest spoznanje, da ni mogoče porabiti tistega, kar še ni ustvarjeno, pa tudi, da bomo morali mnogo več in bolje delati, če hočemo obdržati dosedanje raven družbenega in osebnega standarda. Če namreč ne bomo ustvarili več, potem bomo še naprej ugotavljali nekatera razvojna neskladja, ki se odražajo v srednjeročnih programih, obenem pa zahtevali ponovno presojo in popravke nekaterih razvojnih ciljev, opredeljenih na teh področjih.

V takih razmerah, ki so lahko tudi konfliktni, prevzame država oziroma njen organ v določenih fazah vlogo posrednika in urejevalca odnosov v reprodukciji. Sedanje ocene zgovorno kažejo, da je skrajni čas, da to vlogo v določenem razdobju tudi uveljavi. Za letos smo načrtovali 18 odstotkov višjo rast sredstev za skupno porabo, sedaj znaša to povečanje že 45 odstotkov. Podobno velja tudi za skupno porabo, saj je že sedaj njena rast z načrtovanih 19 odstotkov poskočila že na 33 odstotkov in če k temu dodamo še negativna uvozna razmerja, potem je jasno, da je bilo v tem trenutku potrebno bolj kot kdajkoli doslej uveljaviti vlogo države. Ta naj bi z nekaterimi kratkoročnimi posegi pozdravila

nekatera najbolj znana protislovja, obenem pa s pripravljenim programom dolgoročnih ukrepov usmerjala gibanja v smeri ozdravitve našega gospodarstva, predvsem z združevanjem dela in sredstev. Zato mora gospodarska stabilizacija ob nujnih instrumentih tekoče politike gospodarstva vse bolj temeljiti na združevanju dela in sredstev, ki pa mora preseči sedanje meje in premagati sedanje ovire. Združevanje nima druge poti, to je bilo že večkrat poudarjeno, zato mora tudi akcija vseh subjektivnih sil te družbe izhajati iz teh spoznanj. To je resnično edina pot, po kateri se je mogoče rešiti iz sedanjega položaja. Vsekakor naloga ne bo lahka, vendar brez trdnih temeljev in brez okrepljene družbene narave dohodka pomeni za vse nas politika gospodarske stabilizacije le odpravljanje posledic, ne pa tudi vzrokov.

Zato je potrebno tudi v naši delovni organizaciji skladno z gospodarskim gibanjem preveriti realnost planskih dokumentov na vseh ravneh in opraviti morebitne spremembe v načrtovanju posameznih delitvenih razmerij in prednostnih nalog. Vztrajati moramo, da bo obseg skupne porabe nižji od rasti dohodka. Zato morajo tudi SIS v okviru oblikovanja svojih predlogov programov za prihodnje leto upoštevati standarde in normative v zaostrenih pogojih gospodarjenja.

V ospredju naših kritičnih presoj morajo biti tudi naše izvozne obveze, predvsem na konvertibilno področje, obveze do kupcev, ki na podlagi naših zahtev preskrbujejo del sredstev za naše potrebe. Med redne presoje moramo uvrščati tudi že ničkolikokrat poudarjena vprašanja varčevanja, boljše tehnološke in delovne discipline in iskanja notranjih rezerv, ki se kažejo predvsem v organizaciji dela in v boljšem izkoriščanju časa. Premalo se še zavedamo, da razna odstopanja in slabosti, kot so nered, slab odnos do dela, oslABLJENA odgovornost do sebe in drugih, botruje našim slabšim rezultatom.

Uresničevanje vsega tega je jamstvo, da bomo zadržali doseženi družbeni in osebni standard in da ga s produktivnostjo, večjim obsegom proizvodnje in stabilizacijo gospodarstva razvijali dalje. Zato pa je potrebna neprestana bitka na delovnem, političnem in samoupravnem področju, bitka, ki pomeni prepričevanje, dokazovanje, argumentiranje, skratka — nenehno krepitev zavesti in osveščenosti, da le s takim ravnanjem v praksi lahko uresničimo politiko gospodarske stabilizacije. To je edina pot dolgoročne rešitve in stabilizacije gospodarstva, so poudarjali vsi udeleženci v razpravi na zadnji seji Centralnega komiteja ZKJ.

M. S.

Priznanja sindikata

Letos so člani konference osnovnih organizacij sindikata že šestič obravnavali predloge za priznanje sindikata za 1981. leto. Tako je podelitev priznanj postala že tradicionalna, vsako leto je več tehničnih predlogov in zato je izbira težja. Seja konference osnovnih organizacij sindikata je bila v petek, 2. oktobra 1981, v prostorih jedilnice TVN. Svečana seja se je začela s kratkim kulturnim programom, v katerem so sodelovali solisti na kitari in harmoniki ter dekliški pevski zbor glasbene šole Franca Šturma.

V nadaljevanju svečane seje je spregovoril predsednik konference osnovnih organizacij sindikata tovariš Pavel Stupnikar. V svojem pogovoru je posebej omenil področje gospodarske stabilizacije in litostrojska prizadevanja na tem področju. Resnost položaja zahteva tudi v Litostroju odločne posege v bitki za izpopolnjevanje planskih dogovorov in s tem tudi izpolnjevanje planiranega izvoza za letošnje leto, saj nam pogojuje tudi uvoz reprodukcijskega materiala za prihodnje leto. Sprejeta stališča in sklepi na 3. kongresu samoupravljalcev nas še toliko bolj obvezujejo, da v praksi s stalnimi preverjanji nadzorujemo uresničevanje sprejetih obvez. Sindikat mora v teh prizadevanjih spremljati proizvodnjo, opozarjati na slabosti in

terjati tudi osebno odgovornost za neizpolnjevanje dogovorjenega.

V nadaljevanju seje se je slavnostni govornik dotaknil tudi nalog sindikata v pripravah na 3. konferenco Zveze sindikatov Slovenije in pripravo občnih zborov oziroma volitev, ki bodo v decembru in aprilu prihodnjega leta. "Naša osnovna naloga je, da v kadrovske priprave na volitve dobimo čim bolj ustrezne ljudi, ki bodo pripravljeni sodelovati v vsakdanjem političnem delu ter izpolnjevati vse naloge, ki se bodo pojavile na njihovi delovni poti. S tem bomo dali dobro osnovo za nov korak, ki ga moramo narediti na področju razvoja samoupravljanja v praksi", je zaključil tovariš Stupnikar. Sledila je svečana podelitev plaket in značk, ki so jih dobili tovariši:

I. Na področju družbenoekonomskih odnosov:

1. Zlata plaketa — Leopold Nadlišek, OB
2. Srebrna plaketa — Peter Kopitar, PPO
3. Zlata značka — Jože Peternel, PUM
4. Zlata značka — Ladislav Žigon, NAB
5. Zlata značka — Henrik Bratkovič, SSP
6. Zlata značka — Václav Havlíček, PROD

II. Na področju inventivne dejavnosti:

1. Zlata plaketa — Stanislav Kolenc, IRRP
2. Srebrna plaketa — Andrej Adamič, OB
3. Zlata značka — Janko Remšak, PZO
4. Zlata značka — Ivan Lovrek, TVN

III. Na področju delovanja družbenopolitičnih organizacij:

1. Zlata plaketa — Peter Pongrac, PUM
2. Srebrna plaketa — Branko Trontelj, OB
3. Zlata značka — Štefan Jurak, MONT
4. Zlata značka — Franc Kolar, PUM

IV. Na področju delovanja samoupravljanja:

1. Zlata plaketa — Adolf Straka, TVN
2. Srebrna plaketa — Marica Šparemblek, ZSE
3. Zlata značka — Jure Jambrovič, IVET
4. Zlata značka — Janez Jerman, PUM
5. Zlata značka — Pavao Hajdinjak, OB

V. Na področju kulture in rekreativne dejavnosti:

1. Zlata plaketa — Kegljaška sekcija Litostroj
2. Srebrna plaketa — Vlado Jankovič, PROD
3. Zlata značka — Srečo Pirman, OB
4. Zlata značka — Silva Jarc, IRRP

5. Zaradi nezadovoljive izpolnitve plana izvoza, predvsem na konvertibilno področje, delavski svet DO opozarja na družbeno odgovornost in obveznost delovne organizacije za izpolnitev celotnega plana izvoza.

6. Tehnično koordinacijo s pomočnikom generalnega direktorja za tehnično koordinacijo, zadolžujemo da usklajuje vse akcije, ki izhajajo iz sprejetih obvez, morebitna neskladja pa hitro in učinkovito rešuje ter pri vseh spornih zadevah, ki zavirajo uresničitev plana, takoj in avtoritativno odloča. O svojem delu sprti poroča upravni odbor DO in delavskemu svetu DO.

Lahko ste že sami ugotovili, da niti priporočila upravnega odbora niti sklepi delavskega sveta delovne organizacije, pa tudi ne ukrepi posameznih tozdov in delovnih skupnosti niso nekaj novega, izrednega. In tudi ne morejo biti čarobna palica, ki bi rešila vse probleme.

To je poslovna politika, iz katere izhajajo delovne naloge in obveze, zapisane v vseh naših samoupravnih aktih, na katere pa v večini primerov tudi pozabljamo. Prav zato jih je bilo potrebno ponovno osvetliti, pa tudi zato, da se marsikdo zamisli, ali petnajste v mesecu za opravljeno delo dejansko zasluži osebni dohodek, kakršnega je prejel. Zato potrkajmo na zavest in osebno odgovornost slehernega delavca v Titovih zavodih Litostroj. Če bo pri tem pozitiven odziv, bodo rezultati ob koncu leta mnogo ugodnejši, kot so sedaj.

J. Vulkan

Na posameznih področjih delovanja sindikata je bilo veliko zaslužnih kandidatov, zato izbor ni bil lahek. Izbrani dobitniki sindikalnih plaket in značk pa so bili na žalost lahko le nekateri.

VI. Na področju ostalih dejavnosti:

1. Srebrna plaketa — Jože Čanžek, MONT
2. Zlata značka — Hilda Colja, SSP
3. Zlata značka — Viktorija Koračin, IVET

4. Zlata značka — Ivan Jambrovič, PUM
5. Zlata značka — Janez Gosenica, OB

Vsem slavlencem iskreno čestitamo!

M. S.

STAREŠINE LJUBLJANSKEGA ARMADNEGA OBMOČJA SO SI Z ZANIMANJEM OGLEDALI LITOSTROJ

V sredo, 14. oktobra dopoldne, je večja skupina starešin JLA Ljubljanskega armadnega območja skupaj s komandantom generalpolkovnikom Brankom Jerkičem obiskala našo delovno organizacijo.

Starešine so se zbrali ob spominskem obeležju pri vходу v delovno organizacijo, kjer jih je pozdravil pomočnik generalnega direktorja dipl. ing. Darinko Kolbl ter predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Potem so si z velikim zanimanjem ogledali glavne proizvodne obrate in gradbišče nove težke jeklolivarne. Na poti skozi proizvodne obrate so postavljali številna vprašanja o pogojih dela, o zaščiti in zaščitnih sredstvih delavcev, o organizaciji dela ter kadrovske strukturi delavcev pri proizvodnih delovnih nalogah.

Po ogledu delovne organizacije so se z avtobusi odpeljali v Ljubljanski dom JLA, kjer so poslušali še podrobnejšo predstavitev proizvodnega programa Litostroja, organizacije dela, največjih proizvodnih dosežkov, doma in v tujini, razvoja in raziskav samouprave in družbenopolitične organiziranosti itd. Za temeljitejšo spoznavanje razvoja in naše proizvodnje smo starešinam prikazali tudi naš film o vodnih turbinah. Zatem so predstavniki delovne organizacije v razgovoru odgovarjali še na številna vprašanja s področja razvoja samoupravljanja v praksi, delovanja družbenopolitičnih organizacij in informiranja, delovanja delegatske baze, socialnih razmer, skrbi za delavca in drugo. Obisk in razgovori v domu JLA so trajali skoraj do 16. ure.

K. G.

Starešine JLA ljubljanske armijske oblasti v Litostroju (Foto: M. M.)

Sindikavno priznanje pomeni vsakemu nagrajencu veliko. Zato na svečani podelitvi ni manjkalo razigranih in veselih obrazov (Foto: M. S.)

Vsi smo odgovorni

(Nadaljevanje s 1. str.)

Le nekaj dni po seji upravnega odbora delovne organizacije, je bilo potrebno, da so priporočila obravnavali vsi delavski sveti tozdov in delovnih skupnosti, kar dokazuje, da so se reševanja problemov lotili sila resno, z vso odgovornostjo do nalog, ki so bile postavljene pred njih.

Na seji delavskega sveta delovne organizacije, ki je bila v začetku oktobra, so poleg uvidnih poročil pomočnika generalnega direktorja za tehnično koordinacijo in vodje delovne skupnosti PFSR podali poročila tudi predstavniki vseh tozdov in obeh delovnih skupnosti. Iz poročil je bilo razvidno, da se je večina tozdov reševanja problemov lotila načrtno, z veliko pripravljenostjo za medsebojno sodelovanje in nudenje pomoči. Bili pa so tudi primeri, ko so ocenjevali, da je pri njih vse v najlepšem redu. Te navedbe lahko dopolnimo z ljudskim pregovorom. "Nikdar ni tako dobro, da ne bi bilo lahko bolje!" Če bi položaj ocenjevali iz tega zornega kota, bi verjetno našli načine, kako stanje še izboljšati, s tem pa tudi prispevati svoj delež v mozaik skupnih naporov za čimvečjo izpolnitev plana.

Na podlagi podanih poročil in razprave je delavski svet delovne organizacije sprejel naslednje sklepe:

1. Zaradi neizpolnjevanja planskih obveznosti za leto 1981, prevelikega zaostajanja količinske

in finančne izpolnitve, ki izhajata iz neizpolnjevanja poslovne politike, delavski svet delovne organizacije na podlagi 65. člena statuta delovne organizacije Litostroj in 115. člena Samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo ter priporočil in sklepov 17. in 19. redne seje upravnega odbora delovne organizacije, zadolžuje samoupravne organe in vodstva tozdov in delovnih skupnosti, da sprejete akcijske programe izrednih ukrepov dosledno izvajajo ter o rezultatih mesečno poročajo na sejah delavskega sveta delovne organizacije.

2. Sprejeti izredni ukrepi v tozdih in delovnih skupnostih, v skladu s priporočili in sklepi 19. redne seje upravnega odbora DO, morajo zagotoviti nadomestitev zaostanka pri uresničevanju planskih obveznosti.

3. Za neizpolnjevanje dogovorjenih nalog bo delavski svet DO na podlagi 115. člena Samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo sprožil uveljavitev materialne in disciplinske odgovornosti samoupravnih organov, vodstvenih in drugih delavcev v tozdih in delovnih skupnostih.

4. Delavski svet zadolžuje vse vodstvene in odgovorne delavce, da s svojo neposredno aktivnostjo in osebnim nadzorom omogočijo uresničitev ukrepov.

Tekmovanje slovenskih kovinarjev

Od 18. do 20. septembra 1981 je v Mariboru potekalo V. proizvodno-delovno tekmovanje kovinarjev Slovenije. To tekmovanje je bilo zaključek izbirnih tekmovanj, ki so potekala med letom v štiriinštiridesetih občinah in regijah, na katerih je sodelovalo okoli 6000 kovinarjev—tekmovalcev in približno 1500 strokovnjakov, družbenopolitičnih delavcev in delavcev raznih društev in organizacij. 236 tekmovalcev se je v Mariboru pomerilo v 13 poklicih.

Teoretični del je bil v šolskem centru TAM, praktični del tekmovanj pa:

Teoretični del je bil v šolskem centru TAM, praktični del tekmovanj pa: Šolski center TAM — strojni ključavničarji in orodjarji, DO TAM — brusilci in strugarji, METALNA — varilci: plamenski, REO, MAG in TIG, ELEKTROKOVINA — rezkalci, ATMOS Hoče — livarji, AVTOOBNOVA — mehaniki diesla, TVT — Boris Kidrič — kovači, FERROMOTO — mehaniki OTTO.

Ob tekmovalnem delu so bile v Mariboru organizirane še razstava inovacij, razstava likovnih del kovinarjev in literarna ura v kovinarskem šolskem centru Tabor.

Na svečani otvoritvi V. republiškega tekmovanja je prisotne kovinarje pozdravil Srečo MLINARIČ, predsednik republiškega odbora sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin in kot predsednik organizacijskega odbora poudaril, da je s tem, ko so tekmovalci prišli na V. republiško proizvodno-delovno tekmovanje kovinarjev kot izbrani kovinarji iz organizacij združenega dela, to veliko priznanje zanje, prav tako pa tudi za strokovnjake in učitelje, ki so jim ta znanja posredovali.

Slavnostni govornik na otvoritvi tekmovanja je bil tovariš Janez ZEMLJARIČ, predsednik izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, ki je v svojem govoru poudaril, da to-

vrstna srečanja povezujejo in zbljujejo kovinarje Slovenije. Njihovo poslanstvo pa je tudi v spodbujanju kakovitejšega dela, prizadevanj za večjo produktivnost, višji dohodek ter za poglobljanje socialističnih samoupravnih odnosov. V sedanjih zaostrenih družbeno-ekonomskih razmerah pa so take in druge aktivnosti, ki spodbujajo prizadevanje in kvalitetno delo in ustvarjalnost, bogatijo znanja in izkušnje, krepijo posamično in skupno samoupravljalno osveščenost, individualno in kolektivno odgovornost, še posebej pomembne.

Med tekmovanjem je bil tudi psvet o razvoju tekmovanj, na katerem so sprejeli tri sklepe:

1. RO sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin Slovenije mora pripraviti in do 31. 12. 1981 sprejeti samoupravni sporazum o pripravi in izvedbi delovnega tekmovanja kovinarjev Slovenije, ki bo natančno opredeljeval naloge in pravice vseh sodelujočih.

2. Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije mora pripraviti in do 31. 12. 1981 sprejeti pravila, ki bodo ustrezala potrebam in možnostim kovinarskih tekmovanj na vseh nivojih v Sloveniji.

3. Do 31. 12. 1981 mora pripraviti koncept samoupravnega dogovarjanja pri pripravi in izvedbi republiškega proizvodno-delovnega tekmovanja kovinarjev Slovenije in še v letu 1981 sprejeti program in tehnični način izvedbe VI. proiz-

vodno-delovnega tekmovanja v letu 1982 po predhodnih dogovorih.

Na posvetu so se dogovorili, da morajo tekmovanja potekati množično v vseh tozidih. Le tako lahko v izbirnih tekmovanjih vsakemu delavcu zagotovimo sodelovanje.

Pri izvedbi tekmovanja so sodelovali tudi strokovnjaki Litostroja. Bili so člani žirije, člani komisije za teoretični del in člani ocenjevalnih komisij.

Na I. proizvodno-delovnem tekmovanju mesta Ljubljane od 10. do 12. septembra se je v ekipo, ki je sodelovala na V. republiškem proizvodno-delovnem tekmovanju v Mariboru, uvrstilo od skupno 26 tekmovalcev kar 12 tekmovalcev iz Litostroja: trije livarji, dva rezkalca, dva kovača, en brusilec in štirje varilci.

Na koncu pogledimo še rezultate republiškega tekmovanja v Mariboru: Tone OGRIN je zasedel 1. mesto med livarji, Štefan DORNIK pa 2. mesto med kovači, oba pa sta zastopala Slovenijo na XV. zveznem tekmovanju kovinarjev, ki je bilo od 10. do 12. oktobra v Titogradu. Omenimo lahko še, da je Štefan DORNIK dosegel na zveznem tekmovanju 1. mesto.

Tudi vsi ostali tekmovalci so se dobro uvrstili, nekateri bolje, drugi malo slabše. Ne smemo pozabiti, da je to tekmovanje najboljših kovinarjev v Sloveniji in da je že sodelovanje na tekmovanju velik uspeh za vsakega posameznika.

M. Šček

O SAMOPRISPEVKU MALO DRUGAČE

»ZA« iz prepričanja in potrebe

Neprijetnost samoprispevkov in podobnih "dajatev" je iz dneva v dan večja — recimo, da je kar obratno sorazmerna z naraščanjem življenjskih in drugih stroškov. Res je, da nas pomanjkanje denarja pesti že na vseh koncih in krajih, so pa stvari, brez katerih ne moremo. Prav tako, kot vemo, da bomo morali mesečno plačati toliko in toliko za elektriko, plin, stanovanje, vrtec in podobno, vemo, da ne moremo biti brez šol, zdravstvenih domov, domov za starejše občane in podobnega. Naše potrebe naraščajo, denarja zanje pa ni. Zato smo se že pred desetimi leti odločili, da bomo gradnjo takšnih objektov financirali ali vsaj sofinancirali sami. O humanosti takšne odločitve je skoraj odveč govoriti, saj živimo v takšni družbeni ureditvi, da se tega zavedamo in to sprejemamo. Vidni pa so tudi že številni rezultati te odločitve. Prvi samoprispevek nam je prinesel 50 novih objektov, prav toliko jih bo drugi; tretji samoprispevek pa naj bi nas obogatil za 34 novih objektov.

V neštetihi materialih, ki govorijo o tretjem samoprispevku, je omenjeno, da je nujen in potreben. Vendar so nekateri tako naperjeni proti tovrstnim informacijam, da že pri naslovu zmažejo z glavo in ga niti ne preberejo. Vendar bi rada poudarila naslednje: prva reakcija je res odpor, vendar ko o namenih in potrebah, sploh pa o rezultatih prebereš več, mnenje spremeniš. Denar, ki smo ga dajali doslej, je koristno uporabljen, pregled imamo skoraj nad vsakim dinarjem, ki je bil kam vložen. Ti objekti so bili grajeni zelo hitro in so skušali vsaj malo prehitovati inflacijo in hitro rast cen, veliko pa je bilo tudi prostovoljnega dela posameznikov in služb. No, to pa je že dokaj redko, ali ne? In objekti so rasli. Veliko je bilo novih šol, novih vrtcev itd., vse to pa smo neopazno prevzemali v uporabo.

Ugotavljamo pa, da nam vse to še manjka. Otrok se ob rojstvu neznanško razveselimo in jim po lastnih močeh nudimo vse, kar si želijo — vsaj do dobe, ko bi jih radi dali v jasli ali vrtec. Tu se pa že zatakne, ker so polni ali jih je premalo. Začne se naša nejevolja in skrbi. Slišala sem že izjave, češ, zakaj potem sploh plačujemo samoprispevek, ko pa kljub temu nimamo varstva; ampak zavedajmo se, da ga v nasprotnem primeru sploh ne bomo imeli. Tako je, vsaj malo pozneje. Število otrok se večja, s temi objekti pa bi ostali na istem. In zavedajmo se tudi, da je Ljubljana sorazmerno mlado mesto z vse večjim številom mladih družin.

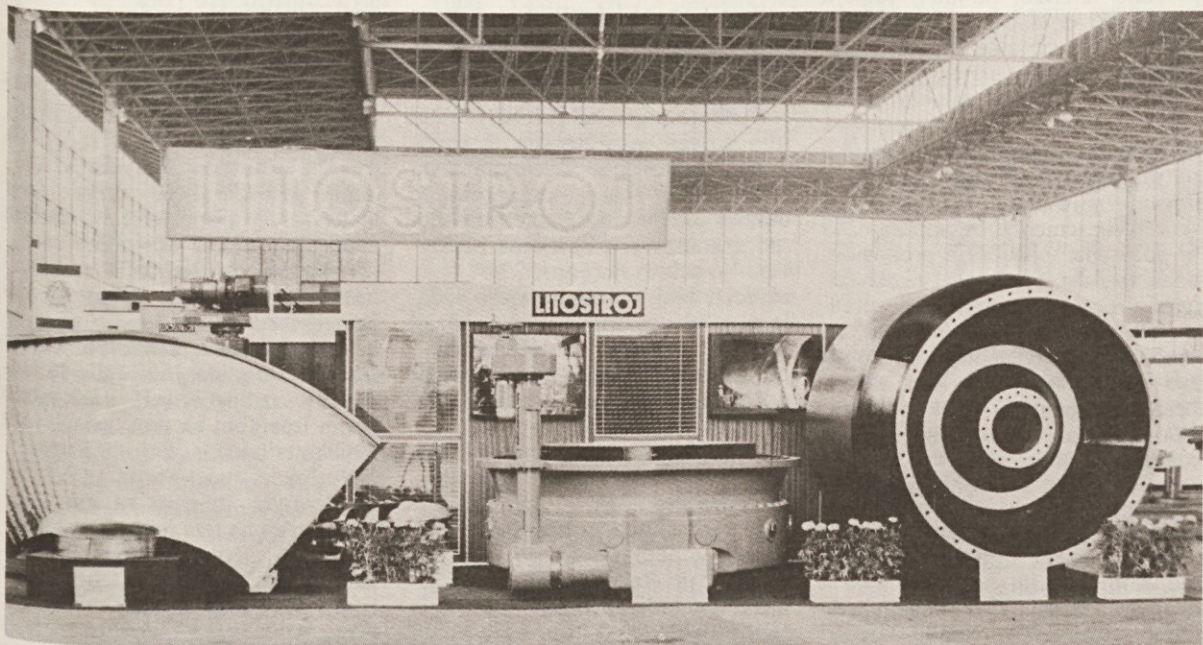
Po drugi strani pa tudi višina samoprispevka ni posebno visoka — vsaj v primerjavi z drugimi stroški ali članarinami ne! Pogled na bruto listek nam to takoj pokaže. Prednosti pa so velike. Tale članek naj bi nemara zvenel bolj agitatorsko — vendar ni potrebno, saj je napisan iz prepričanja. Omenim lahko, da so ali pa bodo o tem razpravljale tudi naše družbenopolitične organizacije in ostali organi in morda je pri njih to res izzvenelo bolj "politično". Navedem lahko le primer občinske komisije, ki skrbi za pripravo in izvedbo samoprispevka; dela res iz prepričanja in ne z veliko besedami. Tak način pa je bil še vedno doslej najboljši.

Poizkusimo v bodoče ravnati takole: zmanjšajmo izdatke za nepotrebne stvari, ne sprejemajmo odločitev za kakšne druge dajatve, sprejmimo pa to. Tu bomo res dajali denar zase, za naše otroke in za naše ostarele someščane.

Pozabila pa sem omeniti še največji objekt, ki bi bil zgrajen iz tretjega samoprispevka — to je nova ljubljanska porodnišnica. Koristili jo bomo vsi Ljubljančani, se pravi bodoče matere, ki bodo tam rojevale, nestrpni bodoči očetje, ki bodo obrusili hodnike in stopnice, pa še vsi sorodniki in prijatelji, ki bodo prihajali čestitat.

Torej, ne berite tega članka z odporom! V njem ni veliko števil in podatkov (te so v zadnjih Internih informacijah), želim si le, da bi raznovrstna gradiva in materiale za III. samoprispevek prebrali, se ob njih zamislili in potem glasovali po svojem prepričanju.

M. M.

Zagrebski velesejem 1981

Jesenski mednarodni zagrebski velesejem je eden izmed petindvajsetih mednarodnih manifestacij gospodarstva v svetu.

Na sejmu je od 11. do 20. septembra 1981 sodelovalo skupno 3060 razstavljalcev s celega sveta, od tega 1593 domačih in 1467 iz tujine. Namen velesejma je bil seznaniti obiskovalce z najnovejšimi dosežki različnih vej proizvodnje.

Kot stalni razstavljalet ima na velesejmu svoj razstaveni prostor tudi Litostroj. V letošnjem letu se je pojavil z delom svojega proizvodnega programa. Najbolj množično je predstavil proizvodni program črpalk z nekaterimi novimi izdelki: črpalko za petrokemično industrijo, vodilnik in predvodilnik črpalke za hladilni sistem termoelektrarn, visokotlačne črpalke, standardne centrifugalne črpalke in avtomatske filtre. Razstavili smo tudi izdelke iz proizvodnega programa talnih transportnih vozil, preoblikovalne opreme in turbinske opreme. Ostali izdelki iz proizvodnega programa niso bili pred-

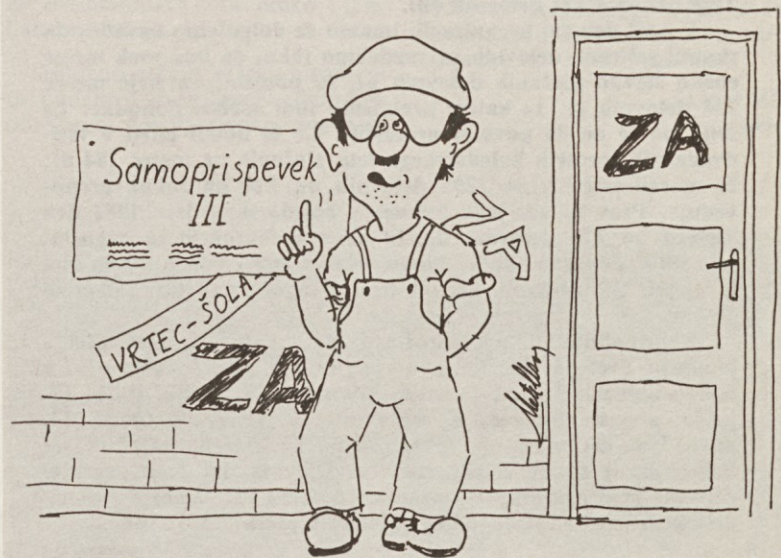
stavljeni v obliki končnega izdelka, ampak samo v obliki prospektnega materiala.

Naš razstaveni prostor so obiskale bolj strokovne in poslovne osebnosti, malo pa je bilo takih, ki bi jih zanimalo le vsakdanje zanimivosti in napredek tehnike. V okviru povpraševanja po litostrojskem proizvodnem programu je bilo veliko zanimanje po malih vodnih turbinah. V SR Sloveniji je nosilec te raziskovalne naloge Litostroj, vendar je to vlogo na zagrebškem velesejmu prepustil delovni organizaciji "Rade Končar".

Poudariti moramo, da zagrebski velesejem v letošnjem letu ni v polni meri opravičil svoje vloge, saj je v manjši meri kot prejšnja leta pokazal dejanske vrednosti jugoslovanske industrije.

Vsekakor je to dobra reklama za našo delovno organizacijo, istočasno pa tudi obveznost, da stalno dokazujemo svoje mesto na jugoslovanskem in tujem trgu.

G. Hartner

Ravnal bom pametno in glasoval za, da moji otroci ne bodo tako neumni kot jaz.

Bitka za plan

Vse kaže, da nam pri izpolnjevanju letošnjega gospodarskega načrta, kljub velikim prizadevanjem, močno škriplje. Ocene in napovedi se iz meseca v mesec ne uresničujejo. Do konca devetega meseca bi morali po dinamičnem planu izdelati 11700 ton skupnega proizvoda, izdelali pa smo le 7900 ton, kar predstavlja le 70-odstotkov tričetrtletnega načrta. Temu primerni so tudi naši drugi rezultati, med njimi finančni, pa tudi rezultati izvoza.

1. Ali smo v začetku leta sprejeli preoptimistični plan za leto 1981 in ga zato ne bomo mogli v celoti uresničiti?
2. Ali so gospodarske razmere in izredno restriktivni ukrepi gospodarske stabilizacije zares globoko posegli tudi v naše poslovanje oziroma v naš proizvodni proces?

Najbrž imamo odgovore na obe zastavljeni vprašanji, vendar ne bi smeli izveneti kot izgovor za letošnje, ne ravno podbudne rezultate.

Predvideni plan 16.000 ton skupnega proizvoda res ni majhen, še posebno ne, če to primerjamo s preteklimi leti, ko smo letno naredili dobrih 8.000 ton proizvodov. Ko smo sprejemali letošnji gospodarski načrt, smo računali, da bo nova proizvodnja talnih transportnih sredstev stekla v polni meri, vendar se zapleta pri nekaterih delih iz uvoza, pereča pa so tudi ozka grla v mehaniki obdelavi. Potem imamo pri tej proizvodnji še dokaj velike kadrovske težave, saj nenehno primanjkuje ustreznih strokovnih delavcev, pa tudi fluktuacija je dokaj velika.

V tozdu TVN ob največjih naporih, ki jih vlagajo v proizvodnjo, predvidevajo, da bodo do konca leta plan dosegli 85-odstotno. Nekoliko boljši bo finančni rezultat zaradi ugodnih razmer na trgu. Kljub temu bo izpad dela programa težkih viličarjev iz letošnjega plana izredno negativno vplival na skupni rezultat.

Podoben položaj je v proizvodnji preoblikovalne opreme. Za novo tovarno preoblikovalne opreme

pomeni leto 1981 eno najtežjih obdobji v vsej njeni 20-letni zgodovini; selitev v novo proizvodno halo in nabava strojev in opreme za dokončanje investicije poteka vse prepočasi, kar razumljivo vpliva na letošnje njihove in skupne rezultate. Tak razvoj dogodkov pri nabavi opreme iz uvoza kakor tudi od domačih proizvajalcev ni nihče predvideval. Nova tovarna tako le delno poizkusno obratuje in še ne moremo pričakovati boljših rezultatov.

Proizvodnja preoblikovalne opreme je izredno pomembna zato, ker je več kot polovico proizvodnje predvideno za izvoz in večji del tega na zahodni trg. Če sedaj v grobem ocenimo položaj in realne možnosti v tozdih Transportna vozila in Preoblikovalna oprema, lahko preprosto ugotovimo, da pri oblikovanju letošnjega plana nihče ni pričakoval takšnih zapetljajev. Kljub vsem težavam v bitki za plan pa v teh dveh tozdih niso vrgli puške v koruzo, pač pa so sprejeli na samoupravnih organih izredne ukrepe za delo v preostalih tednih do konca letošnjega leta.

Odgovora, ali smo za ta dva tozda izdelali prenapet plan ali ne, v tem trenutku še ne moremo oblikovati. Dejstvo pa je, da se v naši

delovni organizaciji prepočasi prilagajamo razmeram na trgu surovin, reprodukcijskega materiala in drugim razmeram, ki so posledica vedno novih predpisov, ukrepov in drugih posledic gospodarske stabilizacije.

Velike težave nam povzroča v sedanjih izredno restriktivnih razmerah tudi uvoz nekaterih reprodukcijskih materialov in delov z zahodnega tržišča. Prav od teh delov in materialov pa je odvisna proizvodnja transportnih vozil in naprav, proizvodnja preoblikovalne opreme, pa tudi pretežni del individualne proizvodnje. Težave z uvozom teh materialov v veliki meri vplivajo v tem trenutku prav na naša najpomembnejša izvozna naročila. Za nameček k navedenemu začaranemu krogu dodajmo še dejstvo, da po vrednosti letno najmanj štirikrat več izvozimo kot uvažamo. Tako je sedanje izjemno zapleteno stanje okoli uvoza dejansko močno vplivalo na naše dosežanje planske rezultate.

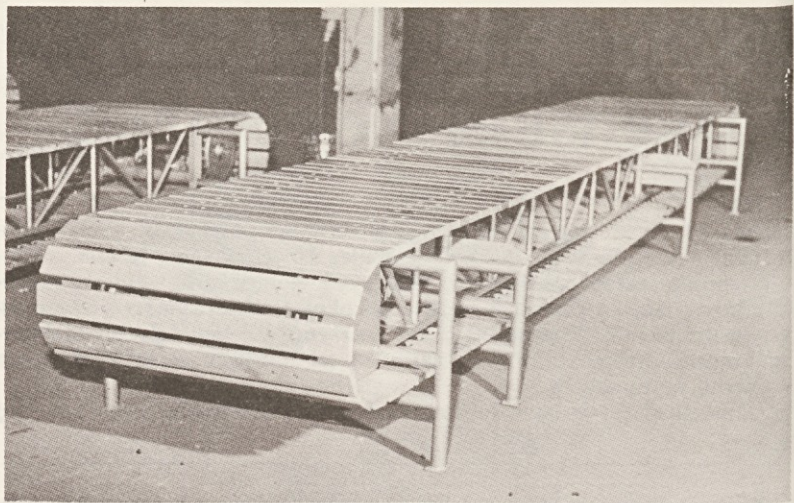
Če bi sedaj poskušali odgovoriti tudi na drugo vprašanje: "Kako dejansko globoko je prodrla stabilizacija v naše poslovanje, razvoj in rezultate?", potem lahko rečemo, da je to krepko opazno v naših tričetrtletnih rezultatih. O vsakodnevem stabilizacijskem prizadevanju, ki se izraža v različnih oblikah, predvsem pa v drugačnem načinu našega dela, in ki terja od nas, da lahko porabimo le toliko, kolikor smo ustvarili, ne bomo ponovno govorili. Potrebno pa je spregovoriti o našem skupnem učinku oziroma o našem skupnem prizadevanju za boljše rezultate gospodarjenja.

V proizvodnem procesu od projektiranja preko izdelave do montaže (npr. investicijske opreme) je pri nas izredno dolga in zapletena pot. V "skupnem proizvodu", kot pravimo udeležbi najmanj sedmih temeljnih organizacij pri proizvodnji individualne investicijske opreme, nimamo ustrezne planske uskladiitve. To se je posebno pokazalo na seji delavskega sveta delovne organizacije 9. oktobra, ko so predstavniki tozdv poročali o izpolnjevanju plana. Medtem ko so skoraj vse temeljne organizacije, ki so udeležene v skupnem proizvodu, poročale, da so svoj del proizvodnega procesa že izpolnile, je predstavnik tozda Montaža poročal, da za letošnjo proizvodnjo do konca leta nima vseh sestavnih delov. Predvsem manjkajo deli iz uvoza, pa tudi številni sestavni deli, ki so še v mehaniki obdelavi.

Tako stanje je skoraj klasični primer planske neusklajenosti posameznih faz proizvodnje, ki se odražajo v naših rezultatih. To z drugimi besedami pomeni, da ukrepi gospodarske stabilizacije pri nas niso prodrli v najboljčutljivejša področja. Predvsem toliko časa ne bomo ustrezno proizvajali, dokler ne bomo usklajeno izvajali planskih zadolžitve. Pri tem veliko vlogo igra še neustrezna organizacija dela, ki je vse preveč kratkoročno usmerjena. Že kar po tradiciji prehitro odpovemo pri večjih problemih. Predvsem že tedaj, ko rešujemo finančne probleme za uvoz reprodukcijskega materiala in sestavnih delov, kakor tudi takrat, ko bi morali dejansko izvajati izredne ukrepe v vseh fazah proizvodnje.

Do konca leta nam preostane še nekaj tednov trdega dela. Lahko tudi rečemo, da obstajajo še velike možnosti, da zastavljeni gospodarski načrt v največji meri izpolnimo, vendar le s skrajnimi napor in veliko odgovornostjo.

S. M.

Letvasti transporter, ki spada k programu izdelave transporterjev Kovinda

Z njimi sodelujemo

Po objavi članka o delovanju službe kooperacije v našem časopisu, ki deluje v okviru TOZD NABAVA, so se pojavila razmišljanja posameznikov in nekaterih oddelkov v naši delovni organizaciji, da bi še naprej objavljali članke z opisi dela naših kooperantov. Sestavki naj bi sloneli na večjem poudarku njihovih referenc, predstavili naj bi njihove izdelke oziroma celoten proizvodni program.

Razmišljanja pa so se nadaljevala tudi v smeri, da bi reference pa tudi nekatere izdelke lahko s pridom uporabili še v ponudbah našim kupcem in s tem krajšali roke dobav naših izdelkov, na račun kooperantovih zmogljivosti pa tudi povečali količinsko realizacijo in v neposredni zvezi seveda tudi ustvarili večji dohodek naše delovne organizacije.

Vsa ta razmišljanja je upošteval tudi uredniški odbor glasila Litostroj in za take članke namenil tudi ustrezen prostor.

V naslednjih številkah našega glasila bomo pod naslovom "Z NJIMI SODELUJEMO" prispevali svoj delež k boljšemu poznavanju razmer na področju takega poslovanja, k boljšemu poznavanju izdelkov posameznih kooperantov, dodali pa bomo tudi še kakšno drugo zanimivost. Sestavki pa tudi naj ne bi bili namenjeni le določenemu krogu bralcev, temveč vsem, ki jim dogajanja v naši družbi in poslovnem svetu niso deveta skrb, temveč področje njihovega vsakodnevnega ustvarjalnega delovanja.

Kovinska industrija KOVIND, UNEC pri RAKEKU, član SOZD ZPS

Prvi začetki sodelovanja s Kovindom segajo nazaj, tja v leto 1964, ko je bil ta še zelo majhna obrtna delavnica, pa tudi Litostroj je bil še povsem na začetku proizvodnje viličarjev in sploh izdelkov iz drobnejše pločevine.

Poslovno sodelovanje s Kovindom je raslo, še več, stalno se je širila proizvodnja in izdelki so bili vedno ličnejši.

Z obojestranskim prizadevanjem smo dosegli tako stopnjo in soodvisnost poslovnega sodelovanja, da smo lahko naše kupoprodajne odnose okrepili in s samoupravnim sporazumom o trajnejšem poslovnem sodelovanju opredelili smer razvoja, področij nadaljnjega sodelovanja obeh partnerjev in nakazali tudi že temelje za dohodkovno povezovanje oziroma prve zametke udeležbe (participacije) pri izdelkih skupnega proizvoda.

Sicer pa se je Kovind razvil iz leta 1947 na Rakeku ustanovljene obrtne delavnice.

Vse značilnosti obrtniške proizvodnje je obdržal tudi po preselitvi na Unec pri Rakeku 1962. leta. Razmere, pa tudi obrtniški način dela se niso izboljšale niti po spremembi imena podjetja. Podjetje je doživelo velik preobrat šele z uvedbo lastnega programa valjčnih transportnih naprav za lesno predelovalno industrijo, predvsem za

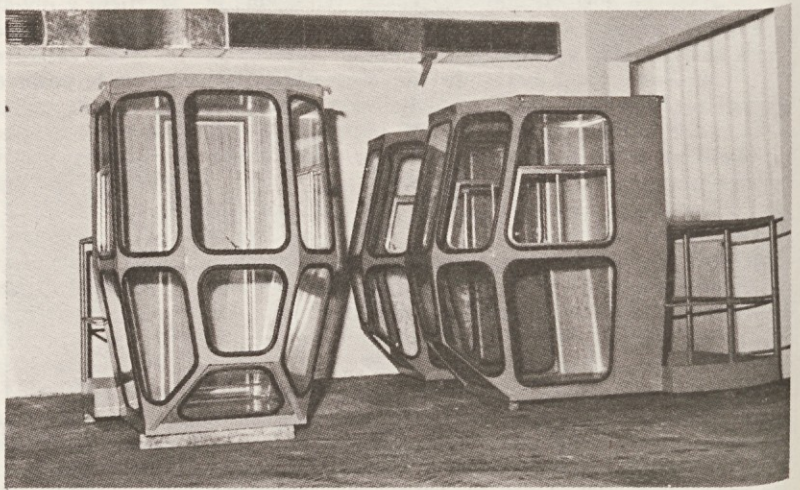
proizvodnjo ploskovnega pohištva.

S tem programom in temi izdelki so opremili že vrsto podjetij lesne predelovalne industrije po vsej Jugoslaviji.

S prizadevanjem, kratkimi dobavnimi roki, ličnimi in kvalitetnimi izdelki so ugotovili, da je tržišče te izdelke zelo dobro sprejelo. Celot več: pri nadaljnji raziskavi tržišča so ugotovili, da bi bilo potrebno izbiro programa transporterjev povečati. Razširili so ga na trakaste transporterje vseh vrst in oblik, gnane valjčne transporterje in letvaste transporterje. Z letnimi plani planirajo 50 odstotkov zmogljivosti za proizvodnjo izdelkov lastnega programa, preostali del zmogljivosti pa namenjajo za izdelavo polizdelkov. S tem pa je tudi že povedano, da je drugih 50 odstotkov zmogljivosti namenjeno našim izdelkom pa tudi opravljanju še nekaterih uslug za druge kupce.

Poslovno sodelovanje Litostroja in Kovinda štejemo za eno najuspešnejših na tem področju, kmalu pa bomo z razvojem izdelkov in naprav za procesno tehnologijo lahko pričeli uporabljati oziroma v litostrojske izdelke vgrajevati tudi Kovindove izdelke s tega področja in se s tem še tesneje poslovno tehnično povezali.

V. Krošelj

K. G. Kabine za žerjavogradnjo, ki jih Kovind z Unca izdeluje po naših načrtih

Koliko sobot bomo delali v letu 1982?

Dnevi letošnjega leta se počasi iztekajo. Marsikdo izmed nas ima že preštete redne delovne sobote do konca letošnjega leta. Istočasno pa se seveda že sprašujemo, koliko delovnih sobot bo v letu 1982, koliko dni bomo imeli prostih ob praznikih, npr. za 1. maj, 29. november itd. Da potešimo radovednost pred izidom koledarčka prostih in delovnih dni v letu 1982, smo se odločili, da v oktobrski številki časopisa objavimo krajši članek.

Po zakonu o delovnih razmerjih, Zakonu o združenem delu in drugih samoupravnih splošnih aktih smo dolžni delati 42 ur v enem tednu. Letno to znese 2191 delovnih ur. Kako pa si teh 2191 delovnih ur razdelimo po mesecih, je ob upoštevanju obveznega 42-urnega delovnega tedna interna stvar delovnih organizacij.

Glede na to smo v začetku oktobra izdelali že osnutek predloga delovnih in prostih dni v letu 1982. Osnutek smo posredovali v predhodno obravnavo temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim, ki so imele tudi nekaj pripomb. Pripombe so bile usklajene najprej na koordinaciji predsednikov delavskih svetov tozdv in delovnih skupnosti, nato pa še potrjene na 20. redni seji upravnega odbora delovne organizacije, ki je predlog posredoval v dokončen sprejem na delavske svete.

V letu 1982 bomo delali 2191 ur ali 313 dni. Ker pa smo po zakonu dolžni delati tudi en delovni dan, katerega zaslužek je namenjen v solidarnostni sklad, je skupno število delovnih ur 2198 oziroma 314 delovnih dni.

V naši delovni organizaciji imamo že dolgoletno navado, da skupni seštevek delovnih ur razdelimo tako, da ima vsak mesec enako število plačanih delovnih ur, to pomeni, da šteje mesec 184 delovnih ur, za katere prejmemo tudi osebne dohodke. Ta želja pa se ne da povsem uresničiti. Če bi hoteli imeti v vseh dvanajstih mesecih koledarskega leta plačanih na mesec 184 ur, bi morali imeti letno 2205 delovnih ur, kar pa zakon prepoveduje. Prav zaradi tega imamo v koledarskem letu 1982 dva meseca po 176 delovnih ur, in sicer v februarju in avgustu. Obvezno solidarno soboto bomo delali v mesecu januarju in ima ta mesec 192 delovnih ur, od tega plačane za osebne dohodke 184 ur.

V prihodnjem letu bomo imeli 14 delovnih sobot, in sicer v januarju dve: 16. in 30. januarja, nato 6. in 27. februarja, v marcu nobene, 3. in 17. aprila, 22. maja, 12. junija, 10. in 17. julija, avgusta nobene, 4. septembra, 2. in 23. oktobra, 13. novembra, decembra pa so vse proste. Tu je treba pojasniti, da bomo nekaj sobot delali namesto delovnih dni pred prazniki oziroma med prazniki: v aprilu bomo delali 17. namesto v ponedeljek 26. aprila in 17. julija, namesto v petek, 23. julija.

UVELJAVITEV LITOSTROJA V IRAKU

Od Hemrena do Hadithe

Po nekaj več kot petih letih od podpisa pogodbe za dobavo in montažo hidromehanske opreme za HE Hemren Dam sta se naši turbini uspešno vključili v proizvodnjo električne energije, ki je posebno v tem trenutku za Irak zelo pomembna. Uspešno obratuje tudi vsa ostala oprema.

V tem petletnem obdobju smo bili priče pomembnim dogodkom v svetu in v naši domovini. Kot vsa Jugoslavija in svet smo tudi delavci Litostroja v Iraku s strahom v srcu spremljali poslednjo Titovo bitko. Spremljali smo tudi zaplete okrog Afganistana ter olimpijskih iger v Moskvi, izvajanje Camp Davidskega sporazuma, zamenjavo ameriškega predsednika, iransko revolucijo, našo gospodarsko stabilizacijo, sovražne izbruhe na Kosovu itd.

Neposredno nas je najbolj prizadela iraško-iranska vojna, kajti znašli smo se na ogroženem področju. Poleg fizične nevarnosti so se pojavile tudi psihične težave, težave pri transportu opreme, oskrbi s hrano, gorivom ter drugimi dobrinami, potrebnimi za normalno delo in življenje. Velike, za delavce celo najbolj neugodne, so bile težave s potovanjem v Hemren oziroma iz Hemrena domov. Bagdadske letališče so zaprli, zato smo potovali preko Damaska ali Amana, naprej do Bagdada pa z avtobusi, ki so precej neudobni za 14-urno potovanje, večji del skozi puščavo.

Po zagotovitvah naše ambasade v Bagdadu in predstavnikov najvišjih državnih organov, da je dosežen sporazum z iransko vlado o nenapadanju objektov, kjer delajo Jugoslavlani, in da smo zaradi tega varni, smo odstopili od zamisli o začasnem prekinutvi del. Vendar s tem nevarnost ni popolnoma minila, kajti kot je v neki aktualni oddaji ljubljanskega radija rekel dopisnik: »Vojna je vojna!« To potrjuje med drugim tudi potopitev naše ladje Uljanik v Šat-el-Arabu.

Naši fantje so z maksimalnimi naporii še naprej dobro napredovali pri montaži. Seveda to velja tudi za vse ostale izvajalce. Ni pa bilo več možnosti, da bi dela končali v za šest mesecev skrajšanem roku, to je do konca leta 1980. Razlogi so bili v zamudi pri gradbenih delih, kasnitvah v transportu in odpremi delov iz tovarn pa tudi v posledicah vojne. Zaradi poslabšanja odnosov med Irakom in Sirijo so nam prepovedali transportirati opremo po najhitrejši poti Koper — Tartus (Sirija) — gradbišče. Izvajalec gradbenih del — sarajevska Hidrogradnja — je morala ukiniti nočno delo, dobave cementa so bile neredne.

V začetku letošnjega leta smo ugotovili, da imamo ob dodatnem pospeševanju del in povečanju števila delavcev dejanske možnosti spustiti v obratovanje oba agregata v pogodbenem roku, in sicer 5. junija prvi, 5.

julija pa drugi agregat. V izredno težkih razmerah ob istočasnem delu gradbincev, monterjev, električarjev in izvajalcev obrtniških del se je zelo hitro približeval pogodbeni datum. Le največji optimisti smo upali, da bomo pred 5. junijem zavrtili vsaj prvo turbino. Ob dejstvu, da je gradbenik končal groba gradbena dela v strojnici šele 16. maja in da je zagrebški Rade Končar začel montirati našo elektro opremo šele v

ostalih fantih sta levji delež k uspešnemu zagonu in kasneje k obratovanju prispevala Bah in Šverko. Delala sta na področju regulacije ter elektrike in rutinirano »speljala« vse »rore in zajle« oziroma »drate in brike«. S temi izrazi sta vnašala v delo tudi »poživilno« vzdušje.

Naše delo v Hemrenu pa še ni končano, Ker so prispli novi regulatorji tlaka, jih moramo zmontirati, povezati z regulacijskim sistemom, izvršiti končne preizkuse in izmeriti zagotovljene karakteristike turbin. Izvršiti moramo popravila, dokončati protikonstrukcijsko zaščito in barvanje, predati rezervne dele, orodje in priprave ter usposobiti osebje elektrarne za vzdrževanje opreme.

Ne bodi nestrpen! Dan, dva, pa bo avion tu.

začetku aprila (zaradi čakanja na potrditev dokumentacije), nismo uspeli doseči roka obratovanja. Kljub temu pa smo po mojem mnenju dosegli izreden uspeh, saj smo 4. junija zavrtili prvo turbino in jo 21. junija spustili v poskusno obratovanje, drugo turbino pa smo zavrtili 27. junija, obratovati pa je začela 11. julija. In kar je najbolj pomembno: turbini sta se zavrtili skoraj brezhibno. Zaradi velikih motenj pri proizvodnji električne energije v Iraku, poškodovanih je namreč nekaj pomembnih termo in hidroelektrarn, je bil tudi naročnik z doseženim nadvse zadovoljen. Prvotno je imel Hemren naslednji vrstni red: zaščita proti poplavam (brana), regulacija vode (irigacija) in šele na tretjem mestu proizvodnja električne energije (turbini in generatorja). Zdaj je elektrika na prvem mestu. Kako važno je bilo čimprejšnje dokončanje objekta ilustrira podatek, da je glavno mesto Bagdad imelo elektriko le po nekaj ur dnevno, Hemren pa v času montaže skoraj brez prekinitve.

Pa ni bilo lahko! Ko smo v maju dobili dovoljenje za delo tudi ponoči, smo to »ugodnost« tudi izkoristili. Naši fantje so resnično garali in so nesebično dajali svojo energijo Hemrenu in Litostroju. Ob Hafnerju in

In kaj lahko rečemo o našem sodelovanju z osebjem naročnika oziroma z Iranci sploh? Čeprav je na delu v Iraku veliko število Jugoslovanov, smo zelo cenjeni, odnosi so taki, kot da se že dolgo poznamo. Tudi z osebjem naročnika smo dobro sodelovali, posebno so cenili naša prizadevanja, da smo tudi po izbruhu vojne nadaljevali delo v spremenjenih razmerah in še z večjim odrekanjem.

Vzporedno z našimi zaključnimi deli v Hemrenu so potekali tudi

V Podutiku je živahno

Mnogo preveč možnosti za pritožbe in s tem možnosti naganjanja graditeljem imajo nekdanji lastniki zemljišča, ki z raznimi posegi in megalomanskimi zahtevami, hočejo razne ugodnosti zase. Če pa se take zahteve uveljavljajo celo prek krajevne skupnosti, je gotovo, da gradnje ne bomo mogli začeti v predvidenem roku.

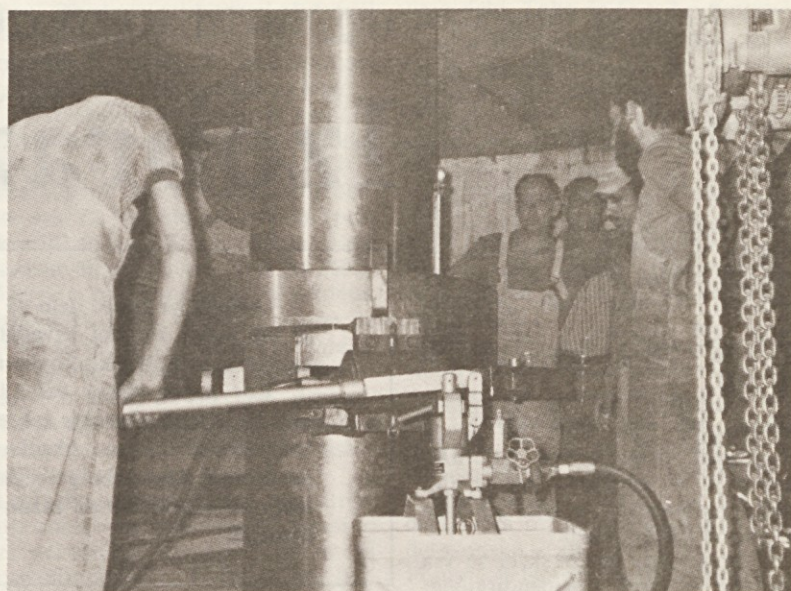
Mogli naše gradbišče je zaradi podobnih zahtev zaživel s štirimesečno zamudo — zamudili smo mesec, v katerih je običajno gradbena intenzivnost največja. Trdimo, da bomo s pridnostjo in prizadevnostjo izbranih graditeljev še dohiteli izgubljeno, seveda če nam bodo vremenske razmere to dopuščale.

V letošnjem letu moramo zgraditi vse temelje, nasuti teren, zgraditi fekalno kanalizacijo in odtok meteorne vode.

Ko si ogledujemo gradbišče, se nam nehote poraja mnenje, da je bilo vloženo veliko truda za tako popolno organizacijo gradbišča, da lahko hkrati potekajo zemeljska dela, dela pri urejanju kanalizacije pa tudi že betoniranje temeljev.

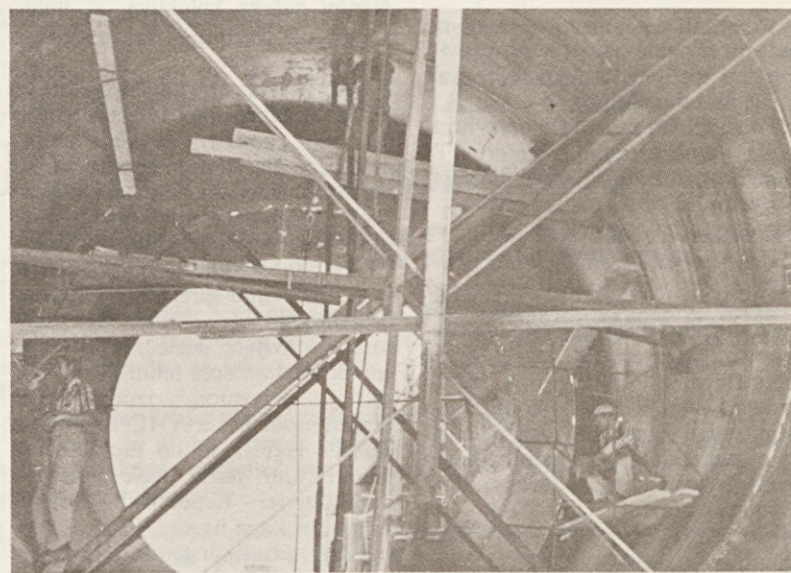
Obseg dela, ki ga je morala opraviti zadruga za tako popolno organiziranost gradbišča, nedvomno dokazuje, da ima sposobne delavce.

Zanimivosti pa lahko strnemo z naslednjo mislijo, da so nas zad-

SPOJ LITOSTROJ—KONČAR

Zategovanje vijakov na spoju turbinske in generatorske gredi s pomočjo hidravlične priprave. Temu pomembnemu trenutku so prisostvovali fantje Franc, Drago in Vinko ter predstavnika inšpektorata in investitorja. (Foto: Ivan Žalik)

zaključni razgovori pri ponudbi opreme za HE Haditha v Iraku. Kot verjetno vsi Litostrojčani smo tudi mi v Hemrenu z zanimanjem spremljali napore naših predstavnikov, da bi pridobili ta, za Litostroj doslej največji posel.

Naključje je hotelo, da je bila pogodba za Heditho podpisana dva dni potem, ko se je zavrtila prva turbina v Hemrenu.

Že pred tem smo sklenili pogodbo za opremo črpalnih postaj v Kirkuku in tako lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je Litostroj že dobil zaupnico iraških investorjev. Imamo bogate izkušnje iz Hemrena, ki jih moramo uporabiti pri naslednjih objektih, da bomo po Hadithi lahko še bolj zadovoljni in ponosni.

M. Čepuran

tal, ki bo sposobna prenesti težo objekta. Zgradili bomo temelje, nato jih z dodatnim nasipavanjem zasuli in s tem dvignili nivo zemljišča na tako višino, da ne bo kvarila naravnega izgleda, vendar bo tako visoko, da bomo s tem preprečili poplavljenje iz hudourniških potokov, ki jih je to zelo veliko.

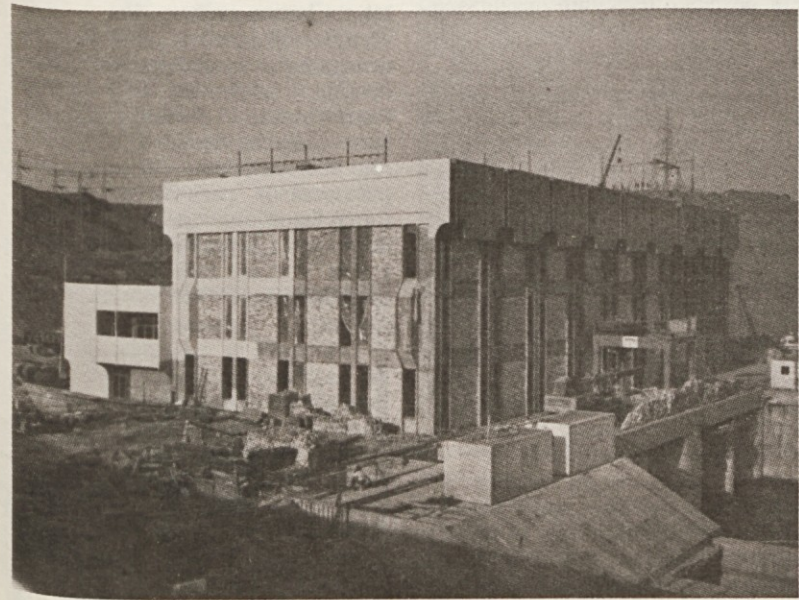
Glede na dejstvo, da delovni kolektiv Litostroja pa tudi ostali dajejo svojim članom oziroma našim zadrugnikom dokajšnjo finančno pomoč, naj velja ta skromni članek kot poročilo o delu stanovanjske zadruge, in kot zahvala zadrugnikov za dosedanje pomoč. Izzveni pa naj tudi kot tiha prošnja, da bi delovni kolektivi še vnaprej stali ob strani tistih pogumnežev, ki so si v sedanjem času gospodarske stabilizacije upali začeti gradnjo in reševati svoj stanovanjski problem v okviru zadruge.

Za svet SZL
V. Krošelj

Osnovno načelo je, da z nasutjem in obdelavo gramoznega tampona dosežemo dovolj visoko nosilnost

Gradnja se je začela. Obrisi temeljev bodočih hiš. (Foto: M. M.)

Zaključna dela na stavbi hidroelektrarne Hemren Dam. Na desni pred stavbo je montiran litostrojki portalni žerjav — 20 Mp.

V srednji šoli usmerjenega izobraževanja je vpisanih 776 učencev. Za 300 učencev srednje šole pedagoške usmeritve (dosedanje pedagoške gimnazije) in vzgojiteljske šole izvajamo pouk osnovne tehnike in proizvodnje. Pomembno področje vzgojnoizobraževalnega dela z mladino je skrb za vzgojo in bivanje učencev v domu učencev izobraževalnega centra, kjer je 137 učencev. Vodimo tudi izobraževanje 144 učencev v dislociranih oddelkih v Stični—Ivančni gorici in v Sežani.

V oddelkih šol za zaposlene (delovodske šole, šole po novih programih usmerjenega izobraževanja) in v seminarjih ter tečajih bomo izobraževali v tem šolskem letu okoli 1000 odraslih.

Izobraževalni center skrbi za vsa opravila v zvezi s štipendiranjem učencev, za izvajanje pripravništva tistih delavcev, ki prihajajo z visokih, višjih in tehniških šol in se zaposlijo v Litostroju, ter za prakso učencev drugih srednjih šol v Litostroju.

V šolskih delavnicah opravljamo tudi proizvodne naloge v povezavi z drugimi tozdi naše delovne organizacije ali samostojno.

To so glavni podatki o dejavnosti tozda izobraževalni center. Ta dejavnost se zadnje čase spreminja. Povečuje se obseg izobraževanja, s prehodom na usmerjeno izobraževanje pa se spreminjajo tudi programi.

Večji obseg izobraževanja narekuje potrebe dveh glavnih uporabnikov: Litostroja in Iskre, svoje izobraževalne potrebe pa želijo zadovoljevati v našem izobraževalnem centru še nekatere druge delovne organizacije. Tako izobražujemo sedaj še za Indos, Saturnus, IMP Ivančna gorica, Unis-TOS, ZG Mostovna in ZG SVTK, Tiki, PAP Ljubljana, Kovinar Litija, Kovinska industrija Ig, Tuba, Lek.

Z uvajanjem usmerjenega izobraževanja je bilo opredeljeno vzgojnoizobraževalno delo v našem izobraževalnem centru oziroma šoli za izvajanje programov treh usmeritev:

— v kovinsko predelovalni usmeritvi za program kovinar strojnik, po katerem se bodo izobraževali učenci tri ali štiri leta (torej tudi za tehnike, če bodo izpolnjevali pogoje za to) ter za skrajšani program obdelovalec kovin in upravljalec strojev, kjer traja izobraževanje dve leti;

— v metalurški usmeritvi za program metalurg — izobraževanje traja tri ali štiri leta;

— v elektrotehniški usmeritvi za program telekomunikacije — izobraževanje traja prav tako tri ali štiri leta.

Po potrebi bomo v prihodnje izvajali še dveletni skrajšani program v metalurški in tudi elektrotehniški usmeritvi.

NOTRANJA ORGANIZACIJA DELA IN MATERIALNI POGOJI ZA DELO

Izobraževalni center združuje delo 98 delavcev. Z novim šolskim letom se je število zaposlenih delavcev iz prej omenjenih razlogov povečalo za 10 učiteljev, tako da je sedaj vseh prosvetnih delavcev (učiteljev, vzgojiteljev in pedagoških vodstvenih delavcev) 54, delavcev, ki opravljajo administrativna, finančna in tehnična dela, pa je 44.

Poleg 54 prosvetnih delavcev našega tozda pomaga izvajati vzgojnoizobraževalno delo še več delavcev-strokovnjakov iz drugih temeljnih organizacij Litostroja, zlasti pri izobraževanju odraslih ob delu. Ti povezujejo vzgojnoizobraževalno delo s prakso in razvojem tehnologije v tovarni. Isto lahko trdimo za učitelje praktičnega pouka in strokovno teoretičnih predmetov, med katerimi je več nekdanjih učencev naše šole, ki so se zaposlili v Litostroju, si ob delu pridobili dodatno strokovno izo-

DEJAVNOST TOZDA IZOBRAŽEVALNI CENTER

Izobraževanje za delo

Osnova za vsako delo so usposobljeni ljudje in sredstva za delo—tehnologija. Litostroj se je že od vsega začetka zavedal pomena strokovnega znanja in usposobljenosti delavcev, zato je ustanovil industrijsko kovinarsko šolo s šolskimi delavnicami in domom učencev.

Kot nepogrešljivi del Litostroja je šola skrbela za izobraževanje mladih delavcev in za nadaljnje izobraževanje ter usposabljanje zaposlenih Litostrojčanov. Kasneje se je iz šole razvil izobraževalni center. Absolventi naše šole oziroma izobraževalnega centra predstavljajo temeljni proizvodni kader in precejšen del drugih strokovnih kadrov v Litostroju. Danes razvijamo v izobraževalnem centru raznovrstno vzgojnoizobraževalno dejavnost tudi za druge delovne organizacije.

brazbo ter se potem kot učitelji zaposlili v naši temeljni organizaciji.

Med delavci naše temeljne organizacije je veliko dolgoletnih članov našega kolektiva, ki imajo dragocene izkušnje; fluktuacija je majhna.

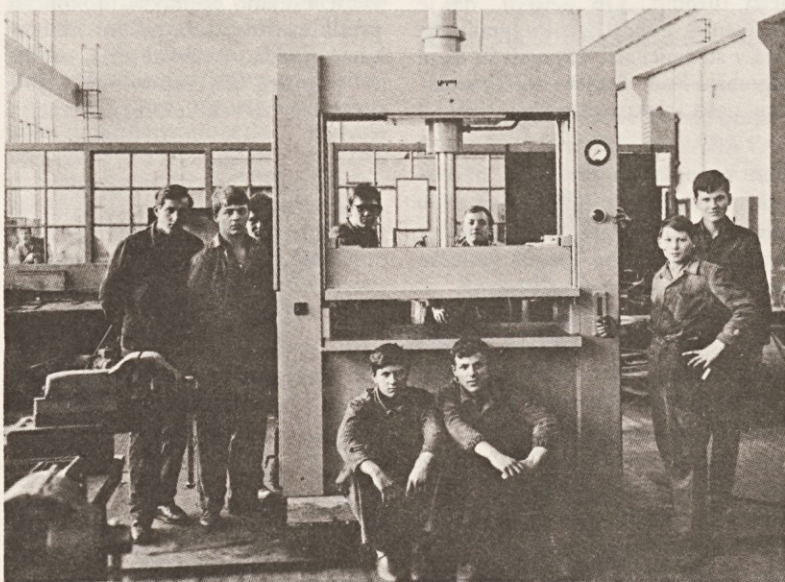
Delo v Izobraževalnem centru je sedaj organizirano v naslednjih delovnih enotah: teoretični pouk, delavnice IC, dom učencev IC in skupne službe. Na podlagi povečane obsega dela, novih programov usmerjenega izobraževanja in določil zakona o usmerjenem izobraževanju pa bomo spremenili notranjo organizacijo dela, tako da bodo tozda sestavljale naslednje delovne enote: srednja šola tehniških strok, šolske delavnice, izobraževalni center, dom učencev IC in skupne službe. Hkrati se bo moral spremeniti tudi naziv naše temeljne organizacije. Republiški upravni organ predlaga naziv "TOZD Srednja šola tehniških strok", torej po tisti delovni enoti našega tozda, kjer se izobražuje stalno največ udeležencev. Ime izobraževalni center pa se bo nanašalo na eno izmed delovnih enot, ki bo skrbela za celotno izobraževanje odraslih ob delu. Kakorkoli že, naša dejavnost in naš status v odnosu do Litostroja in drugih uporabnikov, se zaradi spremenjenega imena ne bosta spremenila.

Naše delo izvajamo v prostorih za teoretični in praktični pouk in za bivanje in vzgojo učencev v domu, ki jih je zgradil in opremil pretežno Litostroj. Iskra je pred osmimi leti dogradila prizidek z učilnicami in delavnicami, da smo lahko pričeli izobraževati učence v šoli tudi za potrebe njenih temeljnih oz. delovnih organizacij. Danes nam že primanjkujejo učilnice za teoretični pouk, da bi lahko poučevali pretežno v eni izmeni. Morali bomo preiti na dvozmenski pouk. Šolske delavnice zahtevajo stalno obnavljanje strojne in druge opreme ter orodja, kar veliko stane. Tako namenimo skoraj vsa sredstva, ki jih dobimo od proizvodnje v šolskih delavnicah, za obnovo opreme in orodja.

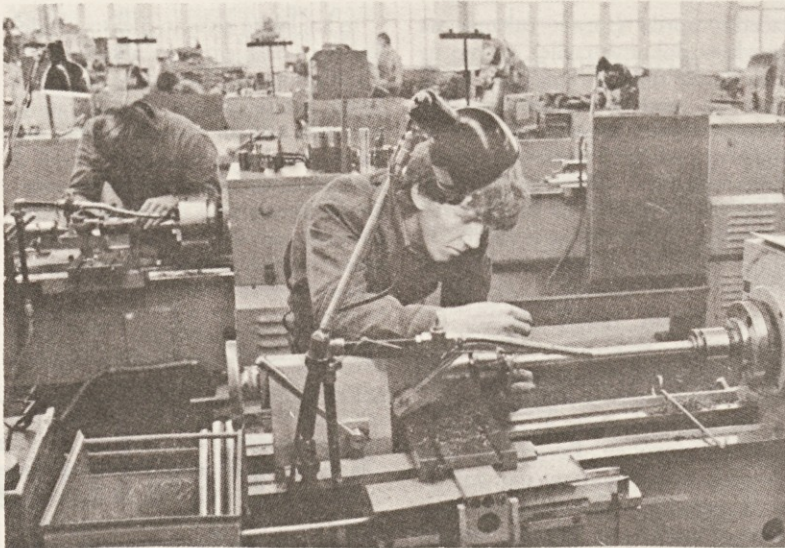
Najhuje je, da nimamo telovadnice. Kljub številnim oviram je vse pripravljeno za gradnjo, le Litostroj sedaj ne more zagotoviti svojega finančnega deleža. Stanje je nemogoče: ob slabem vremenu in večini zimskega časa več kot 700 učencev nima telesne vzgoje in tudi ne drugih telesnovzgojnih dejavnosti.

POLOŽAJ TOZDA IZOBRAŽEVALNI CENTER KOT VZGOJNOIZOBRAŽEVALNE ORGANIZACIJE

Da smo temeljna organizacija Titovih zavodov Litostroj, je — gledano s stališča vzgojnoizobraževalnih organizacij — nasploh redek primer. Običajno so šole ali druge vzgojnoizobraževalne organizacije samostojne delovne organizacije, ki se samoupravno povezujejo kvečjemu med seboj in ne z gospodarskimi delovnimi organizacijami. Naš ustanovitelj pa je Lito-

Učenci — kovinarji so ponosni ob svojem izdelku, hidravličnem preoblikovalniku, izdelanem v delavnicah IC leta 1967.

Učenec - strugar iz tretjega razreda pri praktičnem delu. Le s točnim merjenjem lahko dobimo kvaliteten izdelek.

stroj, ki je vseskozi skrbel tudi za materialne pogoje našega dela. Sami smo skušali s proizvodnjo v šolskih delavnicah in z gospodarstvom pri delu čimbolj zmanjšati stroške.

V tesni povezavi z Litostrojem smo se razvijali na podlagi realnih potreb tovarne in s tem pridobivali svojske značilnosti pri vzgojnoizobraževalnem delu. Te se kažejo v šoli za mladino, predvsem v:

— načrtovanju obsega in tistih programov izobraževanja, kot jih narekujejo potrebe Litostroja in drugih uporabnikov,

— prepletanju pedagoškega procesa z delovni procesom,

— prilagajanju predpisanih vsebin programov potrebam tovarne,

— hitrejšemu posodabljanju strokovnih učnih vsebin pri teoretičnem in praktičnem pouku,

— povratni informaciji, ki jo dobimo sproti iz tovarne o tem, kako izobražujemo in vzgajamo (to vpliva na izboljšave našega dela),

— zagotavljanju pogojev za delo, delno razviti neposredni svobodni menjavi dela med izobraževalnim centrom, Litostrojem in drugimi delovnimi organizacijami, za katere izobražujemo učence.

Pri izobraževanju zaposlenih ob delu veljajo iste ugotovitve, ko izvajamo programe v oddelkih šol za zaposlene. Pri najbolj množičnem izobraževanju zaposlenih ob delu, to je pri tečajih in seminarjih za usposabljanje in izpopolnjevanje, pa se pri vsebini in organizaciji vzgojnoizobraževalnega dela v celoti ravnamo po konkretnih potrebah temeljnih organizacij. Z njimi sami sestavljamo programe teh vrst izobraževanja delavcev.

Položaj izobraževalnega centra kot dela Titovih zavodov Litostroj in v povezavi z drugimi uporabniki je tak, kot si ga v usmerjenem izobraževanju lahko le želimo.

VLOGA ŠOLSKIH DELAVNIC

Osnovna naloga delavnic izobraževalnega centra je njihova vzgojnoizobraževalna funkcija pri izobraževanju mladine in odraslih, ki se izobražujejo ob delu.

Učni predmeti za učence pri praktičnem pouku so večinoma uporabni izdelki, ki jih pozneje v montaži vgrajujejo v litostrojske izdelke. Pri vsakem učno proizvodnem delu postavljamo v ospredje vzgojnoizobraževalne smotre. Te pa pri uporabnih proizvodnih izdelkih

laže dosegamo kot pri vajah, ki so same sebi namen.

Prispevek delavnic izobraževalnega centra k proizvodnemu programu Litostroja ni niti tako majhen, saj npr. prav sedaj poleg drugega izdelujemo 90 strojnih naprav za preoblikovalne stroje, ki so vsi namenjeni za izvoz. V teži predstavlja to 180 ton obdelanih strojnih delov (ogrodje-zvarjenci, pehala z vodili, mize, blazine z vodili, izbijala, omejevala in drugo).

Izdelovanje stiskalnic v našem izobraževalnem centru sega 30 let nazaj. Ponosno smo, da je nastal zametek izdelave preoblikovalnih strojev prav v delavnicah izobraževalnega centra. Danes, ko se upravičeno ponašamo v Litostroju z novo tovarno preoblikovalne tehnike, v kateri je najsodobnejša tehnologija, vidim tudi naš delež. Pri tem pa ne mislimo na naš prispevek pri razvoju preoblikovalne tehnike; mnogo dragocenejši je prispevek v mladih strokovnih kadrih, ki že proizvodno usmerjeni prihajajo v delovno organizacijo in postajajo dejansko nosilci neposredne proizvodnje.

Reforma srednjega izobraževanja nas ni presenetila in nas ni našla nepripravljene. V delavnicah izobraževalnega centra in sploh pri našem vzgojnoizobraževalnem delu smo vedno dajali poudarek tudi širši strokovno teoretični in praktični izobrazbi. Tako je vsak kovinar relativno hitro prilagodljiv za najrazličnejša poklicna dela v proizvodnji. V usmerjenem izobraževanju samo nadaljujemo že začeto delo. Že pred 15 leti smo naredili pomemben korak, ko smo samoiniciativno in na lastno odgovornost združili takratni teoretični predmet tehnologijo obdelave in delno tudi poklicno tehnologijo s praktičnim poukom. To je bil v bistvu prvi korak k predmetu osnove tehnike in proizvodnje, ki ga imamo danes v usmerjenem izobraževanju kot novost s praktičnimi vajami.

ODZIVAMO SE RAZLIČNIM IZOBRAŽEVALNIM POTREBAM

Oddelek za izobraževanje zaposlenih izvaja za potrebe naše delovne organizacije in za druge organizacije združenega dela različne oblike izobraževanja zaposlenih: vse stopnje usposabljanja za delo in dopolnilnega izobraževanja do izobraževanja v oddelkih šol za zaposlene, tudi delovodske šole. Skratka: organiziramo izobraževanje za vse, kar potrebujejo naše temeljne organizacije, pa tudi po željah posameznikov, kot je npr. učenje tujih jezikov. Poleg navedenega pa skrbi oddelek še za izplačevanje štipendij litostrojskim štipendistom, ki študirajo na srednjih, višjih in visokih šolah. Skozi celo leto sprejemamo in razvrščamo (na prakso) praktikante iz vrst štipendistov ali delavcev raznih delovnih organizacij in opravljamo s tem v zvezi tudi finančna dela (obračunavanje in izplačevanje nagrad).

Tak obseg in vrsta del zahtevata, da najtesneje sodelujemo z vsemi litostrojskimi tozdi, posebej pa z oddelkom za izobraževanje pri našem kadrovsko splošnem sektorju. Temeljne organizacije sporočajo svoje želje oziroma potrebe oddelku za izobraževanje ali neposredno nam, da organiziramo kot izvajalci določeno vrsto izobraževanja. Oblikujemo program (če ni ta za oddelke šol že predpisan), izberemo učiteljski kader in

in samoupravljanje

Veliko športno igrišče za dijaškim domom nudi učencem veliko možnosti za razgibavanje v prostem času (Foto: J. Jeraša)

izpeljemo vse potrebne tehnične priprave, ki jih zahteva vzgojnoizobraževalni proces. Pouk je prilagojen odraslim in je lahko organiziran po delu v prostem času ali med rednim delovnim časom, največkrat takrat, ko gre za krajše tečaje. Celotno izobraževanje skušamo prilagoditi slušateljem in njihovim željam glede časa, trajanja in celotnega predavateljskega kadra. Tega skušamo poiskati vedno naprej v naši delovni organizaciji, kjer dobrih strokovnjakov ne manjka. Poznajo stroko, proizvodni proces, večina ima že predavateljske izkušnje. Zunanje sodelavce pa iščemo le tedaj, če litostrojskih ne moremo dobiti. S takim načinom ne dosegamo samo dobrih izobraževalnih rezultatov; delavci — udeleženci izobraževanja tudi lažje sodelujejo s strokovnjakom, ki pozna njih in vse skrivnosti proizvodnje.

Med izvajanjem izobraževanja sodelovanje s temeljnimi organizacijami ne preneha. Sproti npr. spremljamo udeležbo pri pokuku, kar omogoča takojšnje ukrepanje tozda, ki je potrebno tudi zato, ker bi z odsotnostjo nastajali nepotrebni stroški.

Po končanem izobraževanju izdajamo spričevala ali potrdila o končani šoli ali pridobljeni strokovni usposobljenosti.

Žal je v Litostroju izobraževanje ob delu še premalo razvito, sicer ne bi imelo več kot 900 delavcev na vseh nivojih neustrezne izobrazbe. Ni krivda v težavnosti šol oziroma programov, temveč bi morali delavci, ki se v tozdu ukvarjajo s kadrovsko politiko, in vodstva tozgov pokazati več volje, da bi spreminjali tako stanje. Čutimo torej, da iz temeljnih organizacij ni dovolj pobud za razne oblike izobraževanja glede na njihove potrebe in izobraževalno strukturo delavcev. Ni vedno najbolje, da pride pobuda iz izobraževalnega centra, saj se potem prijavljajo za izobraževanje tudi delavci, ki ne povezujejo vedno svoj interes po izobraževanju z interesom svoje temeljne organizacije in mogoče niti nimajo vseh pogojev za izobraževanje. Vendar zahtevajo od svoje temeljne organizacije v času

kov. Obiskujejo jih zlasti slušatelji — študenti raznih šol, kjer imajo obvezen tuj jezik. Z obiskovanjem tečaja se lažje pripravljajo na izpit.

V letošnjem letu smo več kot 100 nekvalificiranih delavcev omogočili, da so si pridobili v tečajih s praktičnim izpitom usposobljenost za dela II. stopnje zahtevnosti (polkvalifikacije). Zlasti dobro smo sodelovali s tozdoma OB in PZO, kjer je tečaje končalo okoli petdeset nekvalificiranih delavcev, ki pa so imeli že večletne delovne izkušnje.

Potrebe po izobraževanju delavcev ob delu pa so tudi drugod. Tako zelo dobro sodelujemo na tem področju z vsemi člani enote posebne izobraževalne skupnosti za kovinsko predelovalno industrijo pri našem izobraževalnem centru in z nekaterimi drugimi delovnimi organizacijami v Ljubljani in širši regiji.

Z razvojem usmerjenega izobraževanja čaka oddelek za izobraževanje zaposlenih veliko no-

vega dela. Tako se že sedaj postavljajo v ospredje izobraževanje oziroma usposabljanje inštruktorjev za potrebe proizvodnega dela oz. delovne prakse, ki ga bodo organizirale in izvajale temeljne oz. delovne organizacije za učence usmerjenega izobraževanja. Za uporabnike, ki so povezani v naši enoti posebne izobraževalne skupnosti, pa bomo izobraževali inštruktorje v našem izobraževalnem centru.

Da bi lažje došli obseg izobraževanja ob delu, navedimo le to, da je v preteklem letu oddelek poskrbel za izobraževanje več kot 1000 delavcev. Ti so se izobraževali v nekajurnih programih v seminarjih, v nekajdnevnikih tečajih, pa tja do dveletnega izobraževanja v oddelku delovodske ali poklicne šole. Poučevalo pa je blizu 50 učiteljev.

(Nadaljevanje predstavitve tozda IC v prihodnji številki)

IZREDNO POCENI NAKUP

Redna letna zbirka Prešernove družbe

Pred obletnico rojstva dr. Franceta Prešerna, ki jo slavimo 3. decembra, je Prešernova družba spet izdala svojo redno letno knjižno zbirko. Ta, gotovo najcenejša zbirka na Slovenskem, vezana v platno, z večbarvnim ščitnim ovitkom (broširan je le koledar) in tiskana na brezlesnem papirju, stane vsega 450 dinarjev. Če ne potrebujete trdih platnic in boljšega papirja, se lahko odločite za broširano izdajo, ki stane le 350 dinarjev.

Naročnino lahko plačate tudi v dveh obrokih.

Vendar to ni vse, zaradi česar na izid zbirke opozarjamo tudi člane našega kolektiva. Skrbno izbrano in mikavno branje je vredno, da bi ga imeli v vsaki družini:

1. *Prešernov koledar za leto 1982* — knjiga velikega formata z okrog 200 stranmi prinaša poleg koledarskega dela, opremljenega z barvnimi reprodukcijami slik Maksima Gasparija, vrsto aktualnih člankov, ki bodo prav gotovo pritegnili vsakega bralca: Vekoslav Grmič razpravlja o mestu kristjanov v naši samoupravni socialistični družbi, Jože Smole nam razgrinja podobo današnjega nemirnega sveta, Anton Trstenjak kritično razmišlja o grozeči sili porabniške družbe in samomoru, Ivan Sedej pa primerja staro in novo kmečko in sodobno ljudsko arhitekturo. Tu so še: Jože Dolenc — Ob štiristoletnici Gregorijanskega koledarja, Janez Gregory — Tudi pri nas je živalstvo ogroženo, France Adamič — Spomini na brata Louisa Adamiča, pa še pesmi in kratka proza sodobnih slovenskih ustvarjalcev — Vladimirja Kavčiča, Miška Kranjca, Pavleta Zidarja, Karla Grabeljška, Toneta Svetine, Miloša Mikelna in drugih.
2. *Ta glavna Urša* — privlačna lahkotna pripoved znanega slovenskega romanopisca Smiljana Rozmana, napisana v obliki dnevnika predstavnice sodobne šolske mladine.
3. *Ljudje pod Osojnikom* — delo, v katerem nam pisatelj France Bevk z enkratnim mojstvom in umetniško tenkočutnostjo prikaže usodo svojih rojakov, kmetov, dninarjev in drugih hribovskih prebivalcev.
4. *Po jamborni cesti ... v mesto na peklu* — na bogatih pričevanjih osnovan kulturno-zgodovinski zapis dr. Miroslava Pahorja ob sodelovanju Ilonke Hajnal. Knjiga pripoveduje o stari rimski cesti pod Nanosom, po kateri so od nekdaj prevažali les proti Trstu.
5. *Hitro pripravljanje jedi* — priročnik, ki daje sodobnim mladim kuharicam in kuharjem v roke napotilo za hitro pripravljanje okusnih jedi. Napisala ga je priznana avtorica tovrstnih del Andreja Grum.

Če se še niste odločili za nakup, vam priporočamo, da poiščete poverjenika Prešernove družbe in zbirko pri njemu naročite. Lahko pa izpolnite tudi priloženo naročilnico in jo pošljete naravnost Prešernovi družbi, Ljubljana, Borsetova 27.

Zahvali

Iz srca se zahvaljujemo vsem sodelavcem iz čistilnice livarne jeklene litine, oziroma vsem iz tozda PUM — LIVARNE ter drugim, kateri so prispevali za nakup tako lepih in dragocenih daril ob našem odhodu v pokoj. Zahvaljujemo se tovarišu Dominiku Selanu in Francu Gašperlinu za pripravo slovesa. Hvaležnost izražava tudi predstavnikom sindikata in ZK za vso pozornost.

Posebna zahvala dipl. ing. Stanislavu Bradešku, Dragu Kogoju in Mihaelu Žilavcu za tako tople besede in lepe želje ob našem odhodu v pokoj.

Vsem želiva obilo zdravja, mnogo delovnih uspehov in osebne sreče.

Boris Kalčič
Ivan Jambrovič

Po skoraj 30 letnem delu v Litostroju sem pred meseci odšel v pokoj. Ob tej priložnosti se vsem sodelavcem v težki, srednji in lahki obdelavi, kakor tudi v montaži, funkcijski in vhodni kontroli, planško-terminski službi in tehnološkem oddelku najlepše zahvaljujem za izrečene lepe želje.

Posebna zahvala velja tudi najbližjim sodelavcem v službi kakovosti in vsem ostalim, ki so se udeležili mojega slovesa v pokoj.

Na koncu še hvala vodstvu in družbenopolitičnim organizacijam, ki so organizirali slovesnost. Hvala tudi za darila, ki mi bodo drag spomin na leta, katera sem preživel z vami.

Dragi sodelavci, vam pa želim pri nadaljnjem delu čim več uspehov in zadovoljstva!

Ivan Vidmar

Niso vse učne ure zoprne in dolgočasne (Foto: E. L.)

Učenci 3. razreda pri učni uri zgodovine.

Učenci - orodjarji 2. razreda pri didaktični vaji praktičnega pouka.

izobraževanja razne ugodnosti, potem pa višji osebni dohodek in zahtevnejše delovno mesto.

Manj je takih primerov pri tistih oblikah usposabljanja, ko delavci ne morejo opravljati določenih del prej, ko zanje niso usposobljeni.

Tečaji na tem nivoju tečejo stalno. To so predvsem tečaji za voznike viličarjev ali za vodje mostnih žerjavov. Delavca pošiljajo v izobraževanje tozdi ali pa se vpisujejo individualno kot samoplačniki. Podobno je pri tečajih tujih jezi-

LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Isti cilji združujejo

Krajevna skupnost Litostroj je ob sodelovanju delovnih organizacij in osnovne šole Hinka Smrekarja 14. oktobra letos v jutranjih urah izvedla vajo za primer vojne. Zavijajoč zvok sirene, ki je označeval zračni napad okrog 7. ure zjutraj, je bilo slišati neprijetno in marsikoga je stisnilo pri srcu. Precej močni poki petard, ki so ponazarjali eksplozijo bomb in črn dim dimnih petard, so pripomogle, da je človek dobil še bolj neprijeten občutek. Po glasu sirene, ki je pomenil prekinitev vseh nevarnosti, je stopila v akcijo ekipa civilne zaščite za radio-biološko-kemični-pregled in ugotovila, da ob napadu niso bila uporabljena RBK sredstva.

Osnovna šola Hinka Smrekarja je vajo v KS izkoristila kot obrambni dan. Izvedli so evakuacijo otrok iz šole. Del otrok je zaradi porušenih stopnic in požara moral ostati v šoli, nekaj pa jih je bilo zasuto v kletnih prostorih. Gorelo je tudi v DO Avtomontaža, porušeno je bilo nekaj stanovanjskih objektov na Djajovičevi cesti.

Štab CZ KS Litostroj je takoj po ugotovitvah RBK enote poklical na pomoč CZ iz delovnih organizacij za reševanje otrok iz šole in gašenje požarov. Temu se je takoj odzvala naša gasilska enota, ki je prišla k

šoli z gasilskim avtomobilom, in tehnično reševalna enota s spustnico naše DO, iz DO Avtomontaže in same KS. Otroke so reševali iz kletnih prostorov, s I. in II. nadstropja. Naša gasilska enota je gasila požar, enota tehničnega reševanja, ki so jo sestavljali učenci IC, pa je otroke reševala s pomočjo spustnice z II. nadstropja. Ekipa CZ KS je reševala otroke iz I. nadstropja po letvi, iz kleti pa je reševala enota za tehnično reševanje DO Avtomontaža. Ekipa tehničnega reševanja iz IC je bila dobro pripravljena in je tako dokazala, da so srednješolci

sposobni in vedno pripravljeni pomagati le nekaj let mlajšim sovrstnikom ali komurkoli.

Vaja je bila zaključena z demonstracijo gašenja z ročnimi aparati S-9, ki gasijo na osnovni prahu. Ta način (prikaz je bil na goreči nafti v posodi) so preizkusili tudi učitelji in nekateri učenci, ker je šola opremljena s takimi aparati.

Splošna ocena je, da je vaja uspela in dokazala možnosti enotnega dela in vodenja vseh enot civilnih zaščit v KS in narodne zaščite, saj jih je združeval en sam cilj: reševanje človeških življenj, v tem primeru otrok iz osnovne šole Hinka Smrekarja.

Poveljnik štaba CZ Krajevne skupnosti Litostroj Rajko Žitnik je o akciji povedal naslednje:

Namen akcije je seznaniti ljudi s situacijami v primeru vojne in z reševanjem ljudi. V današnji akciji smo reševali ljudi iz zgradbe in kletnih prostorov (v osnovni šoli Hinka Smrekarja) s pomočjo spustnice in lestev. Postavili smo tudi sanitetni voz (to je šotor z vso potrebno opremo in osebjem za nudenje prve pomoči ponesrečencem), prikazali smo gašenje z vodo, peno in ročnimi gasilnimi aparati.

Na vaji so sodelovale gasilske enote iz vse krajevne skupnosti — Litostroja, Integrala, Slovenija avta in Avtomontaže, ekipe prve medicinske pomoči, ekipa geofonistov, ki rešuje ponesrečence iz ruševin, in druge enote CZ. Akcija sama je obsegala namišljen zračni napad na osnovno šolo in evakuacijo ljudi iz ogroženih stavb. Priprave oziroma usposabljanje za takšne akcije trajajo celo leto, konkretno za to akcijo pa smo se pripravljali okrog 10 dni. Vaje ni bilo težko organizirati, saj so vsi sodelujoči pokazali pripravljenost za sodelovanje, visoko stopnjo usposobljenosti in resnosti. Izkazali so se tudi člani družbenopolitičnih organizacij v KS, posebna pohvala pa velja učencem Izobraževalnega centra Litostroj, ki so v rekordnem času pripravili spustnico in uspešno evakuirali razred učencev.

M. Pešec

MINEVAŠ, A ŽIVIŠ

Na stečaj se pred mano odpira življenje,
Vabi me v svoje kraljestvo,
misli v daljavo blodijo kot sanje,
kakšno neki bo to potovanje,
Bo dvignilo me ali me strlo?

Z dvignjeno glavo
malodušje preženem,
srečo kujem si z dobroto,
z veseljem se vsakega dela oklenem:
Premagal bom tudi to nalogo!

Leta prihajajo in odhajajo, počasi izginjaš iz mojega spomina. V meni so že izbledeli obrisi tvojega obraza, pozabil sem vitko linijo tvojih ramen, kradoma je pobegnil iz mojega sluha tvoj glas, vendar jaz nisem odšel za teboj v vse bolj oddaljen in vse gostejši gozd življenja.

Da — mladost norost, vendar kljub temu ne verjemi, srce, da je bilo vse zaman, da je vse minilo.

O, ne verjemi! Namreč: ti živiš v vsaki moji napačni besedi, v vsakem mojem napačnem pozdravu in v vsakem mojem raztrganem pismu, in v mojem popolnoma zgrešenem življenju, živiš in kraljuješ večno samo Ti ...

M. J.

Malo pred 7. uro zjutraj je predirljiv zvok sirene pregнал učence iz šolskih učilnic. Kar se da hitro so zapustili šolsko poslopje in stekli na varno.

Enote CZ so reševale učence iz prvega nadstropja, ki zaradi porušeni stopnic niso mogli iz stavbe.

Posebej velja pohvaliti učence IC, ki so v rekordnem času s spustnico rešili razred učencev iz II. nadstropja šole. Pokazali so veliko mero znanja in hitrosti, kar je v takih primerih še kako pomembno.

V "sanitetnem vozlu" so nudili prvo pomoč tistim, ki so bili ob napadu ranjeni ali poškodovani.

Največ veselja so imeli učenci OŠ Hinka Smrekar, ko so se lahko poizkusili v gašenju z aparatom. Poveljnik IGD Litostroj tovariš Avgust Burger jim je pred tem strokovno obrazložil način gašenja in uporabo aparatov, na žalost pa je bila jeklenka za vse navdušence vse prehitro prazna. (Vse foto: M. M.)

Bavdež, Meglič

TEKMOVANJE GASILCEV ZPS

Tokrat tudi ženske

26. september 1981 bo ostal dolgo v spominu našega industrijskega gasilskega društva. Organizator 6. tekmovanja tovariškega srečanja gasilskih društev ZPS je bilo IGD Atmos iz Hoč pri Mariboru. Na tem tekmovanju so letos prvič nastopile tudi ženske desetine — in sicer dve desetini: ženska desetina IGD Atmos iz Hoč in ženska desetina IGD Litostroja. Sicer pa so na tekmovanju nastopile tudi članske desetine.

V meglenem jesenskem jutru smo ob 5. uri zjutraj odpotovali izpred doma naše gasilske enote proti Štajerski. Čim bolj smo se bližali Mariboru, tem bolj je sijalo sonce, kot nalašč za tako srečanje.

Moška in ženska desetina IGD Litostroj po nastopu v Hočah pri Mariboru

Ženska desetina pri vaji raznoterosti

Moška desetina pri vaji s hidrantom

Moška desetina pri metanju cevi v začrtani krog (Vse foto: D. Selan)

Takoj po prihodu v Hoče se je začelo tekmovanje. Tekmovali so gasilci iz Atmos iz Hoč, Metalne iz Maribora, ST Trbovlje ter Agrostroja in Litostroja iz Ljubljane. Vse nastopajoče desetine so se razvrstile na poligonu GD Hoče, dogovorili pa smo se tudi za vrstni red tekmovanja. Po poročilu poveljnika IGD Hoče in pozdravu direktorja Atmos se je pričelo tekmovanje. Najprej so nastopile moške članske desetine, nato pa ženske desetine. Med članicami Atmos in našimi članicami je stekel prijateljski pogovor o dosedanjem in bodočem delu.

V vseh desetinah je nastopilo po 7 članov, kot je to določil organizator tekmovanja. Članice so nastopile v dveh disciplinah:

1. vaja raznoterosti in
2. met reševalne vrvi v začrtani krog D 8 m.

Prvo mesto so zasedle članice IGD Atmos, drugo mesto pa članice IGD Litostroj. Naše članice so nastopile v naslednji postavi: Tatjana Želovec, Angelca Nemanič, Tončka Ban, Darinka Perko, Mimi Anžur, Marija Belopavlovič in Snežana Hotunović. Ko sta nastopali ženski desetini, sta vzbudili največjo pozornost gledalcev in poželi velik aplavz ob prvem nastopu ZPS.

Litostrojka moška članska desetina se je na tekmovanje pripravljala že dlje časa, kajti teden dni prej so nastopili že na tekmovanju naše občine.

V desetini so bili Ignac Zajc, Franc Hočevan, Branko Peterneš, Avgust Burger, Ilija Katilović, Ivica Andrižanič in Danilo Dimnik.

Moške članske desetine so nastopile v treh disciplinah:

1. vaja s hidrantom (7 gasilcev),
2. metanje cevovoda na 75 m,
3. metanje reševalne vrvi v začrtani krog premera 8 m.

Sledila je slovesna razglasitev rezultatov. Na okrašeni mizi so že čakali pokali in spominske diplome 6. tekmovanja gasilcev ZPS. Velik pokal in prvo mesto je pripadlo naši članski desetini, katere mentor je bil tokrat tovariš Avgust Burger, mentor ženske desetine pa je bil Ivan Kos. Organizacijsko jih je pripravil predsednik društva Franc Kolar.

Po tekmovanju je bilo še tovariško srečanje, v popoldanskih urah pa so se vse desetine razšle z veseljem "Na svidenje na 7. tekmovanju leta 1982!" Takrat bo organizator naše Industrijsko gasilsko društvo, ki bo praznovalo tudi 30-letnico svojega obstoja. Torej leta 1982 na svidenje v Litostroj!

Oba pokala, ki sta ju prejeli ženska in moška desetina za doseženo 2. in 1. mesto, sta v vitrini naše gasilske enote, kjer si ju člani naše DO, posebno pa člani IGD, lahko ogledajo.

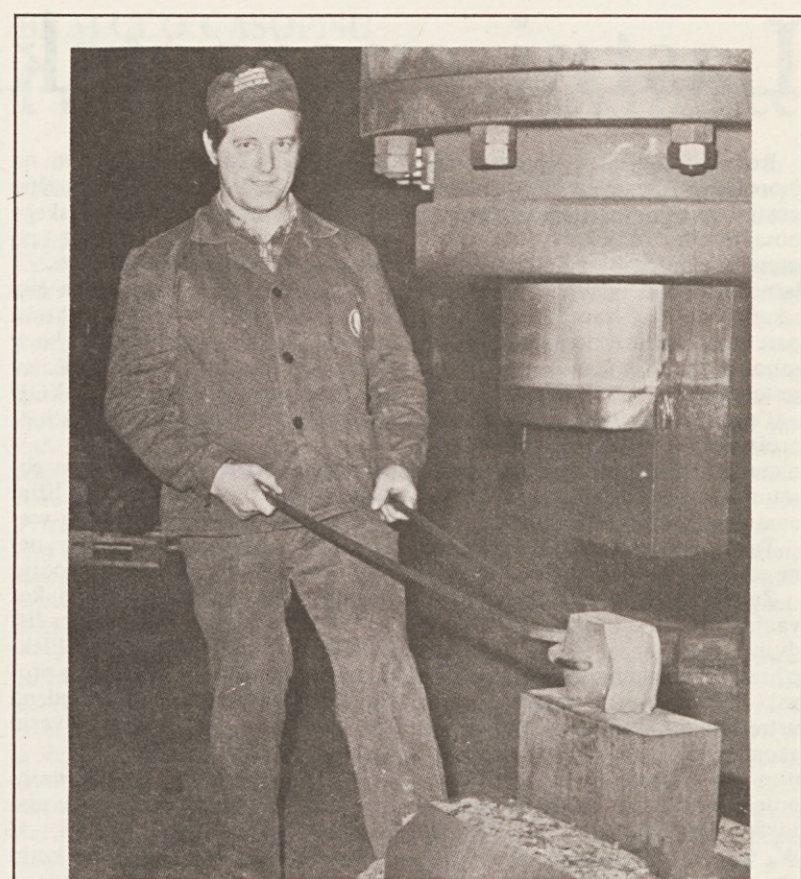
Obema nastopajočima desetinama čestitamo za doseženi uspeh na 6. tekmovanju gasilskih enot ZPS za leto 1981.

I. Kos

Pa še nekaj vtisov tovariša Dornika o tekmovanjih:

"Malo je manjkalo, da se na tekmovanje v Litostroj sploh ne bi prijavil. Najprej sem se prijavil, pa odjavil, no, nazadnje pa sem le tekmoval. Dosegel sem prvo mesto, na republiškem tekmovanju v Mariboru pa drugo. Tu mi je delal največ preglavic teoretični del tekmovanja, kjer sem dosegel šele predzadnje mesto. Vendar sem dosegel toliko točk pri praktičnem delu, da sem bil vendarle drugi.

Najhujša konkurenca pa je bila seveda na zveznem tekmovanju v Titogradu. Tekmovalo nas je 10 kovačev, skupaj z livarji pa smo tekmovali v železarni Boris Kidrič v Nikšiću. Celotno tekmovanje je trajalo tri dni, bilo pa je precej naporno. Izdelati smo morali zelo zahtevne izdelke, pri katerih je šlo za milimetre. Veliko bolj sem se pri-

Prvi med najboljšimi

Najbrž bi tovariš Štefan Dornik iz Trojan ostal še naprej neopazen za večino Litostrojčanov, če nam ne bi pomahal z diplomom, ki jo je dobil za osvojeno prvo mesto na 15. delovnem tekmovanju kovinarjev Jugoslavije. Ob tej priložnosti smo ga zaprosili za vtise s tekmovanja in povedal nam je, kako se počuti sedaj v svojem delovnem okolju.

"Ponosen sem, da mi je uspelo kljub hudi konkurenci iz drugih republik. Sicer pa, glede na delovne izkušnje, ki sem si jih pridobil v 20-letnem kovaškem poklicu, se mi zdi to mesto tudi zaslužno."

O tem smo se prepričali tudi, ko smo ga obiskali na delovnem mestu. Nekaj desetkilogramske vroče kose vrtil pod kladivom kot peresca, pri tem pa mu nasmeh ne zgine z obraza. Človek ima občutek, da bo vsak čas zapel s strojem, ki neusmiljeno tolče, tovariš Dornik pa mu tako uspešno streže.

"Delo je težko, toda veseli me — in tu je pol uspeha. Veselilo me je od samega začetka, ko sem se kot vajenec vozil s tramvajem v Zagorje s kolesom. Delo me veseli tudi sedaj, ko so se delovni pogoji izboljšali. Sicer pa je občutek, da pripadaš takemu kolektivu, kot je Litostroj, tudi nekaj vreden. O tem, kakšen sloves ima naše podjetje, sem se dodobra prepričal tudi na zveznem tekmovanju. Čestitk in lepih besed sem bil deležen veliko, in mislim, da bi ime Titovi zavodi morali vsi izgovarjati s ponosom.

In kako je tovariš Dornik zadovoljen z dohodkom?

"Ne pritožujem se. Veliko ni, malo pa tudi ne. Bo kar šlo. Drugje po drugih republikah so za tako delo bolj plačani. To so zatrjevali tovariši na tekmovanju. Vprašanje pa je, če je res."

Toliko o tovarišu Dorniku. Sicer to ni prava predstavitev, je pa slika človeka, ki je že star Litostrojčan, odličen delavec in prijazen sogovornik. Ob doseženem uspehu mu čestitamo in mu želimo, da bi svoje delo opravljal še dolgo, uspešno in z zadovoljstvom.

J. Virag

pravil za teoretični del, pri čemer mi je zelo veliko pomagal tovariš Janko Remšak. Prinesel mi je precej testnih pol z dosedanjih tekmovanj, na podlagi katerih sem se naučil snov in pravičnega načina razmišljanja. Zelo dobra sta bila tudi dva kovača iz Hihača, ki sta bila po teoretičnem delu na prvem in drugem mestu, jaz pa sem zasedel četrto mesto. V teoriji so bili precej dobri tudi ostali, vendar sem že med samim tekmovanjem ugotovil, da bom nekje pri vrhu, saj so bili izdelki ostalih precej slabši. Kosi so bili sicer lepo izdelani, odstopali so le od predpisanih mer — te pa so tudi v našem poklicu zelo važne. Na žalost so bili to čisto tekmovalni kosi, ki nimajo nikakršne uporabne vrednosti — bili pa so res zelo zahtevni. Pohvaliti moram celotno

organizacijo in gostoljubnost organizatorjev, in čeprav so nekateri Slovencem prerokovali slabo uvrstitev, smo se dobro odrezali!

Doslej se tovrstnih tekmovanj nisem udeleževal, letošnja pa so mi dala voljo še za naslednja. Vesel in zadovoljen sem, če mi uspe narediti izdelek, ki ga drugi ne znajo, pa tudi rad imam svoj poklic. Slutim, da bo tudi eden od mojih treh sinov postal kovač, saj cele popoldneve preživi pri meni v domači delavnici. Čeprav je kovaštvo težak poklic, še posebno pri hudih poletnih vročinah, mi je žal, da vedno bolj izumira. To ni več samo kovanje konjev, temveč vedno bolj zahtevno in natančno delo. Tovrstna tekmovanja pa so seveda najboljša priložnost, da pokažemo kaj znamo in kaj smo sposobni narediti!"

Lastni energetske viri

Rekonstrukcija ogrevalnega omrežja v Litostroju in v prihodnosti postopno priključevanje posameznih objektov na komunalno energetiko (mestno toplarno) so bili glavni razlogi za iskanje novega izvora nizkotlačne pare za sušilnice lesa v modelni mizarni in za kuhinjo v delavski restavraciji.

Temperatura tople vode, katero proizvaja mestna toplarna, je namreč odvisna od zunanje temperature zraka in se giblje v sekundarnem vodju od 60°C do 110°C.

Taka temperatura ne ustreza več ne restavraciji ne sušilnici za les.

Zaradi različnih načinov obratovanja in pritiska nasičene pare v teh dveh objektih, je bilo potrebno izbrati tako opremo, ki bo izpolnjevala vse pogoje za obratovanje in ustrezala zahtevam tudi po ekonomski strani. Sedanje tri sušilnice lesa pri modelni mizarni potrebujejo skupaj pri istočasnem obratovanju 200.000 kcal/h ali 232.000 W. Od tega obratujejo do sedaj 2 na paro, 1 pa na vročo vodo. Obratovalni tlak pare v sušilnicah se giblje od 0,1 do 0,5 bar. Ob upoštevanju tega stanja je bil za novo proizvodnjo pare izbran za sušilnico nizkotlačni parni kotel tovarne TAM — Stadler Maribor. Ta proizvaja 250.000 kcal/h W) ali 400 kg pare/h, pritiska 0,3 bar. Je opremljen z vso potrebno varnostno in regulacijsko opremo, tj. nivojnim stikalom, vodokaznim steklom, tremi reostati in manometrom. Kot gorivo bomo uporabljali zemeljski plin iz tovarniškega omrežja.

Presostati na kotlu so nastavljeni na pritisk 0,3 bar in so električno povezani z avtomatiko plinskega gorilnika na kotlu, katerega po potrebi vklopljajo in izklopljajo. Za pravilno delovanje kotla in za čim daljšo življensko dobo se zahteva mehka, napojna voda. Zato bo v sistem vgrajen tudi ionski mehčalec napojne vode tovarne CEVOVOD Maribor s pretokom vode 500 l/h.

Parni kotel je nameščen v posebnem prostoru v neposredni bližini sušilnice za les. Ta prostor je vsestransko zavarovan pred nevarnostmi, katere se lahko zgodijo pri uporabi zemeljskega plina kot goriva pri parnem kotlu. (Ur. list SFRJ št. 18/67 in 28/70). Električna instalacija za ventilacijo prostora in razsvetljava je izvedena prav tako v eksplozijsko varni izvedbi.

V kletnem prostoru pod sušilnico je nameščen zbirnik kondenzata in dve kondenzatni črpalki, ki preko nivojnega stikala na kotlu vzdržujeta zadosten nivo vode v kotlu. Nivo vode v rezervoarju za kondenzat pa vzdržuje nivojsko stikalo na rezervoarju prek elektromagnetnega ventila. Vzdrževanje nivoja vode v kotlu in rezervoarju kondenzata je lahko ročno ali avtomatsko.

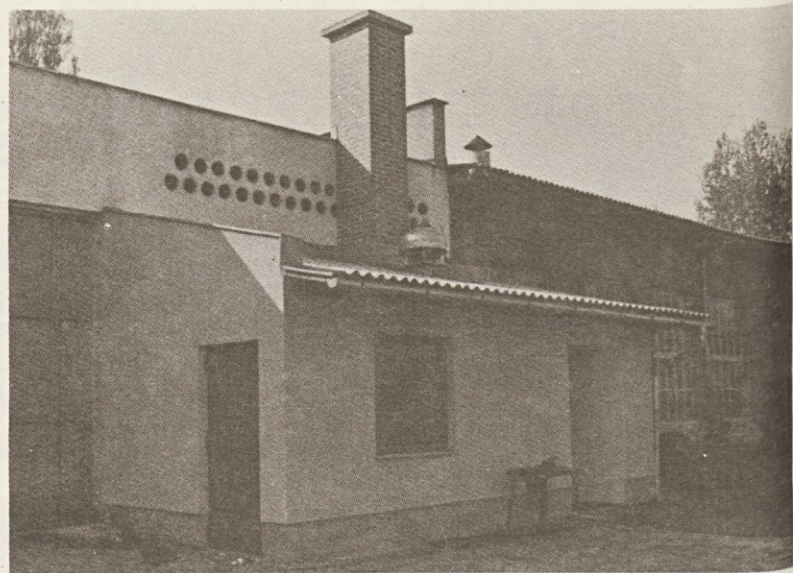
Oprema za proizvodnjo pare v delavski restavraciji se bo nekoliko razlikovala od opreme za sušilnico lesa, in sicer v tem, da bo proizvodila paro pritiska 8 bar, od katere bo določeni del reducirani na pritisk 0,5 bar.

Pomembno pri izgradnji obeh lokalnih kotlovnice je to, da bosta znatno razbremenili našo obstoječo kotlarno, ki bo v prihodnjem letu v poletnem obdobju obratovala le nekaj ur dnevno, in sicer za pripravo tople vode, v zimskem obdobju pa se bo prilagodila zunanji temperaturi zraka, podobno kot mestna toplarna. Sedanji režim pa je zaradi kuhanja in sušilnice lesa zahteval neprekinjeno obratovanje z maksimalnim pritiskom in temperaturo, kar je znatno obremenjevalo stare in že izrabljene lokomotivske kotle.

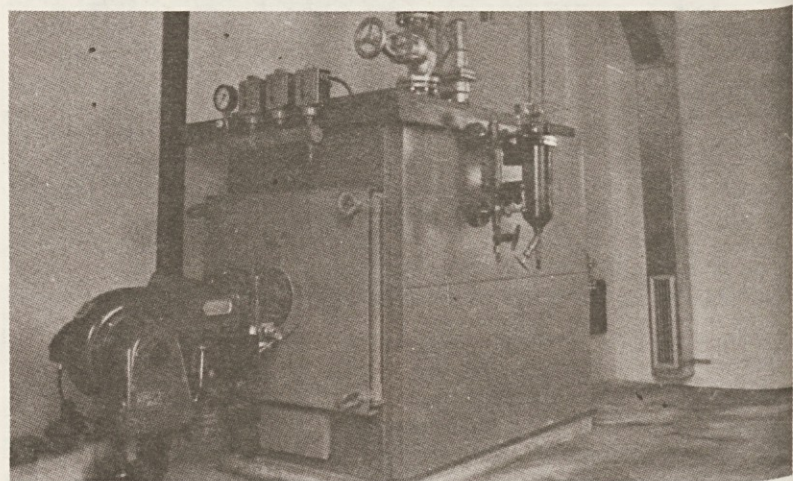
Tako upravičeno pričakujemo, da bosta ta dva nova energetska vira bolj rentabilna kot dosedanja način obratovanja, kar je tudi v skladu z našo gospodarsko politiko na tem področju.

Oprema za sušilnico lesa je že v celoti gotova. Poizkusno obratovati bomo začeli še v tem mesecu. Oprema za delavsko restavracijo bo montirana predvidoma decembra, uporabljati pa jo bomo začeli, ko bo zamenjana dotrajana oprema. V kuhinji delavske restavracije (tj. kotli za kuhanje), predvidoma v začetku leta 1982.

Vsa montažna dela na tem področju so bila na osnovi najbolj ugodne ponudbe poverjena podjetju KLIMA Celje. Usklajevanje projektov in zahtev obeh tozdov, PUM in ZSE, kakor tudi celotna organizacija in vodstvo del pa je bilo zaupano tozdu IVET — investicije.

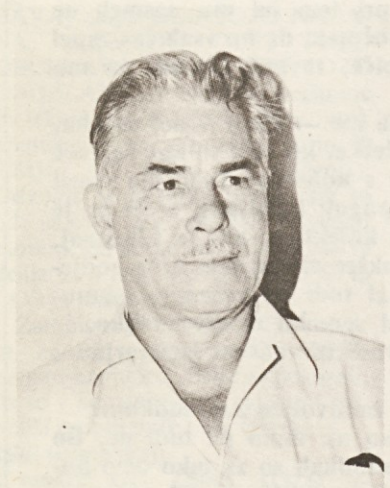

Kotlovnica pri sušilnici lesa, ki jo lahko ogrožajo eksplozivne zmesi, je vsestransko zavarovana, tako, da lahko pravočasno preprečimo nezgode, ki bi sicer nastale pri delu. Kljub temu pa bo potrebna stalna kontrola plinske opreme, kot tudi varnostne avtomatike gorilnika po navodilih proizvajalca.

Parni kotel TAM-STADLER — Maribor, Q = 250.000 kcal./h (290.000 w), p = 0,3 bar (Foto: E. L.)

Še se bomo srečevali

Avgusta smo se poslovili od dolgoletnega sodelavca in tovariša Aleksa REGENTA, ki je odšel v zaslužni pokoj.

V Litostroju se je zaposlil leta 1948, ko je bilo podjetje še v ustanavljanju. Vsa leta je spremljal njegov razvoj. Delati je pričel kot strugar, kmalu zatem je bil postavljen za prvega delovodjo na revolverških strojih. Delo je uspešno vodil vse do premostitve v tehnologijo za programske stroje tozda Obdelave.

Tovariš Regent je veliko prispeval k tehnologiji standardnih postopkov za vijačni in drugi material. Za delo je imel izreden čut, posebno za obravnavo drobnih in natančno obdelanih elementov. Pri opravljanju delovnih nalog je bil zmeraj vreden in dosleden. Njegovo odsotnost na področju programske tehnologije bomo težko nadoknadili. Za Litostroj, posebno pa za Obdelavo, je živel in delal z vsem srcem. To privrženost je nesebično izkazoval v 34 letih dela pri nas.

Sodelavci bomo pogrešali njegovo delavnost in šaljivost. V upanju, da se bomo še velikokrat srečali, mu želimo obilo zdravja in uspehov v nadaljnjem življenju.

Sodelavci

31. avgusta letos je odšla v pokoj tovarišica Marta SREŠ. Več kot 31 let je kot skladiščnik stregla z orodjem v strojni delavnici tozda IVET in opravljala vse, kar je bilo potrebno za dobro sožitje med delavci. Lahko rečemo, da je z vsem srcem in veseljem opravljala to delo in bila vedno zadovoljna. Prav gotovo bomo občutili njeno odsotnost, saj smo se je v tolikih letih tako privadili. Veseli smo, da je do upokojitve ostala pri zdravju in ji še naprej želimo vse najboljše v krogu domačih. Prepričani smo, da prijateljska vez z našim delovnim kolektivom, kljub njenemu odhodu v pokoj, tudi v bodoče ne bo prekinjena, saj smo se zelo dobro razumeli.

Sodelavci!

V juliju je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec tovariš Ferdinand Saletinger. V Litostroju se je zaposlil leta 1949, se izučil za livarja in nato dolga leta uspešno delal kot livar pri težkem oblikovanju. Izkušnje, ki si jih je pridobil, in visoka kvaliteta njegovih izdelkov so bili poleg dobrih tovariških odnosov do sodelavcev glavne

osnove, da je postal skupinovodja livarjev. Po nekaj letih vodenja brigad pa je bil zaradi težav z zdravjem premeščen na delovno mesto delovodje priprave peska in tu je delal do svoje upokojitve.

Bogate delovne izkušnje, predvsem pa njegov odnos pri delu z ljudmi, so prav pri opravljanju nalog delovodje še posebej prišle do izraza. Pri delu, ki je bilo ves čas v izmeni in v težkih delovnih pogojih, je tovariš Saletinger ustvaril trdno vez z vsemi svojimi sodelavci. Pri tem pa si je neutrudno in vztrajno prizadeval, da so bile naloge na njegovem področju sproti in kvalitetno opravljene.

Kljub zahtevnemu delu je vedno ohranil vedro razpoloženje in ga prenašal tudi na druge. In prav takega — resnega pri delu in razpoloženega v trenutkih oddiha, ga bomo ohranili v našem spominu.

Želimo, da bi pokoj zdrav in zadovoljen užival še mnogo let.

Sodelavci

Iskreno se zahvaljujem sodelavcem iz tozdov MONTAŽA in OBDELAVA za venec in za izraze sožalja ob smrti mojega očeta Ivana BRVARJA.

Marija Kajbič-Slavko

Zahvale

Ob nenadni izgubi dragega moža in očeta

Antona JAKOČIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, nam izrazili sožalje in njegov zadnji dom zasuli s cvetjem.

Posebna zahvala za izkazano pomoč kolektivu jeklovarne TZ Litostroj, sindikatu za denarno pomoč in poslovilni govor, godbi, krajevni organizaciji ZB NOV za govor ter praporščakoma.

Žena Tončka, sinova Bojan in Igor ter hčerka Mija

V prejšnji številki časopisa smo objavili tekst ob odhodu tovariša Jožeta Božiča v pokoj. Ker je slika zaradi tehničnih težav izpadla, jo objavljamo danes, tovarišu Božiču pa se opravičujemo.

Uredništvo

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem montaže žerjavov in cementarske opreme za poslovilno slovesnost in darila.

Jože Božič

Ob smrti moje mame Marije LUKANC se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem IC Litostroj za sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo na zadnji poti.

G. LUKANC

Ob smrti moje mame Franciške BOŽIČ se najlepše zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem za cvetje, izrečeno sožalje in spremstvo na zadnji poti.

hči Marija Švagelj, TOZD Prodaja

ČESTITKA

Letos, 15. avgusta, je srečal Abraham naš sodelavec Franc KOVAČ. Ob tem lepem jubileju mu čestitamo!

Modelarji

ČESTITKA

Naša sodelavka Hilda SLEJKO je v oktobru praznovala petdesetletnico. Želimo ji še veliko zdravja in uspešnih let, ob jubileju pa ji iskreno čestitamo.

Sodelavci iz SIDOK

Ob mojem odhodu v pokoj se sodelavcem v tozdu PZO najlepše zahvaljujem za poslovitveno slovesnost in lepo praktično darilo. Pri odgovornem delu pa jim želim še mnogo uspehov.

Janez Predikaka

Ob požaru, ki me je doletel, se zahvaljujem za denarno pomoč vsem, ki so jo prispevali. Posebno pa hvala sodelavcem TOZD MONTAŽA, Konferenci OOKZ Litostroj, OOKZ TOZD MONTAŽA in ostalim TOZD in DS.

Jože LIPOVŠEK

Izlet jubilantov

Vreme je bilo vse prej kot lepo, ko smo se proti večeru, v četrtek 24. septembra, zbrali na peronu železniške postaje v Ljubljani, kjer nas je že pričakala Kompasova vodička. Tokrat nas je za spremembo pot vodila v Split. 15-urno vožnjo z vlakom smo zaradi izredno dobrega razpoloženja dobro prenesli. V petek zjutraj pa nas je v Splitu dočakalo slabo vreme, ki pa se je po dobrem zajtrku na ladji, zasidrani v pristanišču, spremenilo na boljše. Skozi oblake je rahlo posijalo sonce in obetalo lep, topel jesenski dan. Po zajtrku smo se z avtobusom odpeljali v Omiš, kjer smo si ogledali HE Zakučac, pri izgradnji katere so sodelovali tudi strokovnjaki tozda MONTAŽA.

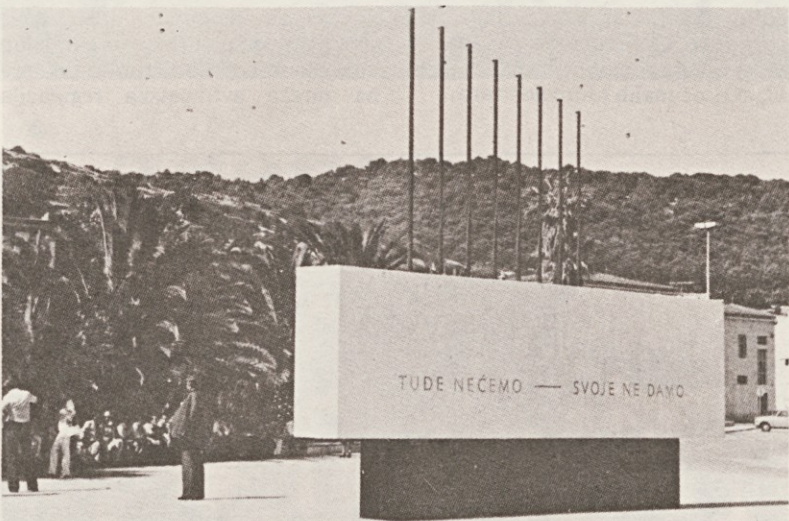
Iz Omiša smo se vrnili v Split in se namestili v hotelu Bellevue, ki stoji na Titovi obali. Po kosilu smo si v spremstvu vodiča ogledali srednji del mesta s starim središčem in Dioklecijanovo palačo. Palača rimskega imperatorja Dioklecijana je bila zgrajena v prehodu iz 3. v 4. stoletje našega štetja. Zgrajena je iz kvalitetnega apnenca krajevnega porekla (iz kamnolomov bližnjega otoka Brača). Nekateri granitni bloki pa so pripeljani celo iz Egipta. Mnogi deli te antične palače so bili porušeni, odkar je bila v 7. stoletju spremenjena v pravo srednjeveško mesto. Skoraj vsakega od nas je očaral notranji zgled prostorov, ki so zgrajeni v antičnem slogu. Sestavni deli palače so tudi cerkvice sv. Martina, sv. Benedikta in sv. Dominika, ki je bila nekaj tudi samostan, in Dioklecijanov mavzolej. Zvonik mavzoleja, ki so ga stanovanjci mesta Splita v 7. stoletju spremenili v krščansko katedralo, je najvišji objekt v Splitu.

Ogledali smo si tudi osem metrov visok in 1954. leta postavljen bronasti kip starohrvaškega škofa Grgura Ninskega. Kip je delo znamenitega kiparja Ivana Meštrovića. Dokaj utrujeni, vendar polni lepih vtisov smo se proti večeru vrnili v hotel. Zgodaj zjutraj nas je prebudilo zvonjenje z bližnjega zvonika. Dan je bil kot naročen za vožnjo po mirnem morju. Točno ob določeni uri nas je v pristanišču pričakal hidrogliser in nas v pičli uri popeljal mimo otokov Šolta, Brača in Hvara na Vis, v mesto znano iz časov narodnoosvobodilne vojne, z bogato kulturnozgodovinsko preteklostjo. Na obali, kjer je Tito leta 1944 prvič spregovoril znamenite besede "TUJEGA NOČEMO, SVOJEGA NE DAMO", so nas pričakali prijazni domačini, osebje hotela pa nam je na prsi pripelo rožmarin in nas počastilo s figovim žganjem.

Po obveznem spominskem posnetku na obali smo si ogledali muzej narodnoosvobodilne borbe s

Letošnji 25-letniki na svojem izletu v Komizi na otoku Visu
(Foto: I. Jarc)

TUJEGA NOČEMO — SVOJEGA NE DAMO!

številnimi eksponati iz časov, ko je bil Vis središče nove Jugoslavije, zgradbo, v kateri so delovala vodstva političnih organizacij in služb pri Vrhovnem štabu in ostanke starodavnega grškega mesta ISSA. Vse nas je presenetila informacija vodiča, da je prepovedano gibanje turistov po otoku, vendar smo kasneje iz razlage ugotovili, da to ni nič čudnega. Vis je kot otok izrednega strateškega pomena za Jugoslavijo.

Po kosilu smo se z vojaškim avtobusom odpeljali proti notranjosti. Otok je po dolgem in počez zasajen z vinsko trto, oljko in figovcem. Po skoraj polurni vožnji smo se ustavili pod vznožjem Titove špilje. Šele takrat smo razumeli, zakaj si je Tito s svojim štabom izbral za svoje skrivališče prav ta kraj. Pečine sprva sploh ni moč opaziti. Šele ko se približaš, ugotoviš, da je v tem primeru narava naredila enkratno delo. V pečini je Tito delal in bival od junija, ko se je umaknil z Drvarja, pa vse do oktobra 1944.

Z dletom izklesan je samo del prostora, v katerem je stala postelja tovariša Tita, ostalo pa je delo narave.

Nazaj grede smo se peš odpravili proti mestu zbirališča in si mimogrede ogledali mesto, kjer je bilo partizansko letališče in vas, v kateri so bivali predstavniki tujih vojnih misij pri vrhovnem štabu. V vasi, oddaljeni 15 km od mesta Komize, nas je že čakal avtobus, tam pa so nam pripravili okrepčilo.

Po prihodu v Komizo smo se namestili v hotel. Moderna dvonadstropna stavba se kar ni ujemala s starimi kamnitimi hišami na obali. Po dobri večerji z že skoraj obvezno "bevando" smo imeli tovariško srečanje, ki se je ob prijetnem razpoloženju in dobri glasbi zavleklo tja do polnoči.

Naslednjega dne smo si ogledali kulturno-zgodovinske znamenitosti Komize: srednjeveška trdnjava, v kateri je ribiški muzej in umetniška galerija, spominski dom narodnoosvobodilne borbe in ribiško pristanišče. Po kosilu smo se nekateri odpravili kopat, saj se je temperatura morja tisti dan povzpela kar na 23°C. In če prištejemo še 30°C zraka, so bile to res prave poletne temperature. Zvečer smo se s hidrogliserjem vrnili v Split. Vožnja je bila za nekatere vse prej kot prijetna, že zaradi nemirnega morja, za opazovalca pa verjetno malce smešna. Nekateri so na lastni koži prvič občutili morsk bolezen. No, tudi to smo preživeli in kmalu stopili na trdna tla. Split je bil kljub poznemu jesenskemu dnevu še vedno zelo živahen. Po obali se je sprehajala množica mladine, ki je s pomenkovanjem izpolnjevala svoj prosti nedeljski večer. Približeval se je konec tega prijetnega izleta in nekateri so imeli ob tej misli prav neprijeten občutek. Vprašali se boste, zaradi česa, vendar? Saj je vsega lepega enkrat konec! Že, že, toda z letalom se tudi ne vozimo vsak dan. In če se celo prvič? No, in nekateri so se. In pri tem niso imeli nič kaj prijetnih občutkov. Konec dober, vse dobro. To je res držalo tudi to

BRALCI O ČASOPISU

Prazne dopisniške skrinjice

Problemi pisanja v tovariško glasilo "Litostroj" so znani. Tisti, ki se občasno ukvarjajo s tem, dobro vedo, kako težko je pisati. Jadikovanje, da v skrinjicah ni dopisov in prispevkov, sili k razmišljanju in morda tudi k dejanjem.

Vzrokov za takšno stanje je več. Predvsem še danes drži davna ugotovitev pesnika Prešerna, da kdor si s tinto prste maže, ta naj ne pričakuje slave in uspeha. Skratka, nevaležna zadeva, ki prinaša več škode kot koristi, za pišočega seveda. Soliti pamet drugim — za to je potrebno imeti ne samo dar za pisanje, ampak tudi dobro mero poguma. Na vso stvar gledam povsem iz lastnih opažanj in dogajanj okrog sebe pri nas, ker naš časopis rad pogledam. Strokovnjak na tem področju bo mislil tudi drugače. Najprej mislim, da bi se morali dopisovanja v naša sredstva obveščanja dopisniki lotiti načrtno. Mlado drevo potrebuje skrbno in izkušeno roko vrtnarja, kajti le ob skrbni negi bo rodilo obilen in zdrav sad. Prizadevanja pa gredo v to smer, da bi radi imeli lepo in rodno drevo, v tem primeru dopisništvo, a ker ga nismo prav zasadili in ga ne zalivamo, tarnamo, da noče roditi. Čakanje na samorastnike ne bo nikoli rodilo pravega uspeha. Občutek imam, da je tako, kot je nekaterim odtujenim sredinam tudi prav.

Nekoč je bilo v našem glasilu napovedano, da bo organiziran seminar za dopisnike, a več kot to menda ni bilo slišati? Morda bi bil to tedaj pameten začetek. S temi ljudmi bi potem lahko osnovali tovariško združenje dopisnikov. Takšno delo naj bi bilo tesno povezano z uredništvom in uredniškim odborom, s ciljem, da bi delo potekalo po dogovorjenih merilih. Temu bi se potem reklo tudi, da se je obveščanje približalo našemu samoupravljalcu. Prav tako pa bi tok informacij — obvestil pritekal v obratni smeri, od neposrednega proizvajalca — delavca preko dopisnika v uredništvo, za izbor novic o delu in dogajanju v tovarni. Če prav razumem smisel samoupravljanja, potem je treba tudi tu napraviti smelejške korake k razširitvi vpliva delavca na pretok obveščanja in dogajanja v tovarni. Dejstvo, da ima vsakdo možnost dopisovati v naš časopis, ne spremeni problema (težav). Dokaz so slike z vsebino iz dopisniških skrinjic, ki nam jo uredništvo kaže v opomin za neresnost nekaterih. V bistvu pa je to neorganiziranost. Zakaj? Zato, ker ni prave povezave med uredništvom in dopisniki. Ni moralne in ne duhovne povezave, ki veže in navduhuje vsako delo in končno ni niti pravega otipljivega cilja, ki vodi ljudi, da se žrtvujejo.

Samo po sebi se razume, da je treba napisati dober in pameten članek, najboljše tako, da se komu ne zameriš. Najlažje je zato pisati o izletih, prijateljskih srečanjih, jubilejih, sestankih, strokovnih stvareh, o "Stricah Maticih" in drugih zgodbah in prigodah, ki ustvarjajo videz urejenosti in osladnega zadovoljstva. Pisati o stvareh kritično pa je že težje. Prvič je vprašanje, kako priti do potrebnih dokazov, drugič je vprašanje, če bo to sploh objavljeno. Tu je potem še lektoriranje itd. Če je končno kakšna stvar le objavljena, takšna tudi obvisi v zraku, ker ponavadi razprave o takšnem problemu praktično ni. Postavljam vprašanje: čemu potem sploh pisati. To vodi v nekritičnost, v samozaverovanost in samovoljo!

Dokler ne bodo rešena takšna in še nekatera druga vprašanja, toliko časa bo naše glasilo še naprej suhoparno in nezanimivo. Dokler ne bo posluha za probleme in težave mladega človeka, ga ta tudi ne bo bral, še manj sodeloval pri nastajanju njegove vsebine.

Alojz Novak

Z novim načinom parkiranja bo tudi vhod v tovarno dajal lepši in bolj urejen izgled (Foto: E. L.)

NOV NAČIN PARKIRANJA

Naši vozači iz Dolenjske, Gorenjske in Štajerske so bili večkrat v zadregi, ko so po končanem delu iskali svoj avtobus, ki ni bil vedno na istem mestu. Vozniki avtobusov so zlasti zaradi pomanjkanja prostora morali iskati najprimernejše parkirišče, včasih pa tudi senco, da delavci ne bi sedali v pregret avtobus. Novi parkirni prostori, ki jih že poznate, pa so dovolj prostorni, označeni in oštevilčeni, da ne bo več podobnih ugank.

Načrtovalci so se pravilno odločili, da dajo prednost parkiriščem za avtobuse in za avtomobile litostrojskih strank ob glavnem vhodu. Ostali avtomobilisti pa se bomo morali prilagoditi novi prometni situaciji in si poiskati parkirišče nekoliko dlje kot smo bili navajeni doslej. Novi prometni znaki namreč opozarjajo in usmerjajo naše avtomobile k bolj oddaljenim parkiriščem. Ker pa se z novimi in predpisanimi označbami vključuje naše parkirišče v ostale prometne površine, veljajo za naše parkirišče isti predpisi kot kjerkoli drugje. Zato nepravilno parkiranje ne bo kršitev delovne discipline, ampak prekršek prometnih predpisov.

Dogovorjeno je, da bo obdobje privajanja in opozarjanja trajalo do ponedeljka 15. novembra, od takrat naprej pa ..., vozniki avtomobilov že vemo, kako se je potrebno ravnati.

Priznati moramo, da je to tudi napredek za našo delovno organizacijo in za njeno zunanjo ureditev in da več kot 440 parkirnih prostorov za osebne avtomobile ob tovarni le nima vsaka delovna organizacija.

V. K.

pot. Po slabi uri poleta smo pristali na Brniškem letališču in se po prevzemu prtljage polni lepih vtisov, razšli.

Za zaključek bi veljalo napisati tudi mnenje o samem izletu. Verjetno se bo večina udeležencev strinjala z menoj, če rečem, da je bila organizacija izleta skoraj brez-

hibna. Nikjer nobenega čakanja, razen nekaterih majhnih zapletov, ki pa bistveno niso vplivali na naše razpoloženje. In če bi se na koncu vprašali, ali je bila letošnja odločitev za to smer izleta pravilna, menim, da je sam članek dovolj jasen odgovor.

J. M. in F. K.

Jezikovni ostružki

V našem govorjenju pa tudi v pisanju se velikokrat pojavlja napaka oziroma napačna besedna zveza:

V našem Litostroju smo izdelali ...

Na prvi pogled nič narobe, vendar res samo na prvi pogled. Namreč tudi ena sama napačna črka oziroma v tem primeru odvečna črka pomeni jezikovno napako. Stavek bi se moral pravilno glasiti:

V našem Litostroju smo izdelali ...

Zakaj, se boste vprašali. Na to vprašanje vam najlažje odgovorim z dvema vprašanjem za preizkus.

Če se vprašamo: V kom ali čem smo izdelali te in te izdelke, si odgovorimo:

V našem Litostroju (5. sklon). Če pa bi bil odgovor našemu Litostroju (3. sklon), bi se morali vprašati: komu ali čemu so zaupali izdelavo teh izdelkov. Zelo majhna razlika, vendar pomensko zelo velika.

V. Tomc

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD Montaža

Za nami je devetmesečno obdobje bolj ali manj uspešnega poslovanja, zato je prav, da pogledamo, kako smo uspeli uresničiti planirano količinsko proizvodnjo v skupnem proizvodu. Če primerjamo doseženo kumulativno količinsko proizvodnjo, ki znaša 74,2 odstotka planirane, lahko ugotovimo precejšnje odmike od naših predvidevanj. To med drugim govori o zapletenosti in zahtevnosti predhodnega planiranja, ki ga spremlja vedno več nepredvidljivih okoliščin. Verjetno bi bilo napačno iskati opravičilo neizpolnitve plana samo v objektivnih vzrokih, na katere ne moremo vplivati, ampak je potrebno priznati vzroke subjektivnega izvora, na katere pa laže vplivamo. Te slabosti bomo morali čimprej odstraniti in tako v zadnjem trimesečju doseči večjo količinsko proizvodnjo ter s tem izpolniti zastavljeni plan proizvodnje v letu 1981. Z ozirom na nekatere organizacijske prijeme v sami delovni organizaciji, ki naj omogočijo hitrejšo izvajanje proizvodnega programa, z uvajanjem dodatnega dela po posameznih tozdih lahko pričakujemo, da bomo zamujeno nadoknadili.

Poglejmo, kako smo izpolnjevali količinski plan proizvodnje v prvih devetih mesecih po posameznih proizvodih. Največjo prekoračitev plana, in sicer za 76,8 odstotka smo dosegli pri cementarnah, največje zaostajanje za planom (47,5 odstotka) pa pri strojnih delih.

Pri tem je potrebno omeniti, da ta dva proizvoda predstavljata le 7,5 odstotka od skupno planirane

količinske proizvodnje. Veliko bolj zaskrbljujoče je zaostajanje za planirano količino pri proizvodnji turbin (42,2 odstotka), črpalk (42,5 odstotka), žerjavov in reduktorjev (20,0 odstotkov), ker ti proizvodi predstavljajo 84,4 odstotkov skupno planirane količinske proizvodnje.

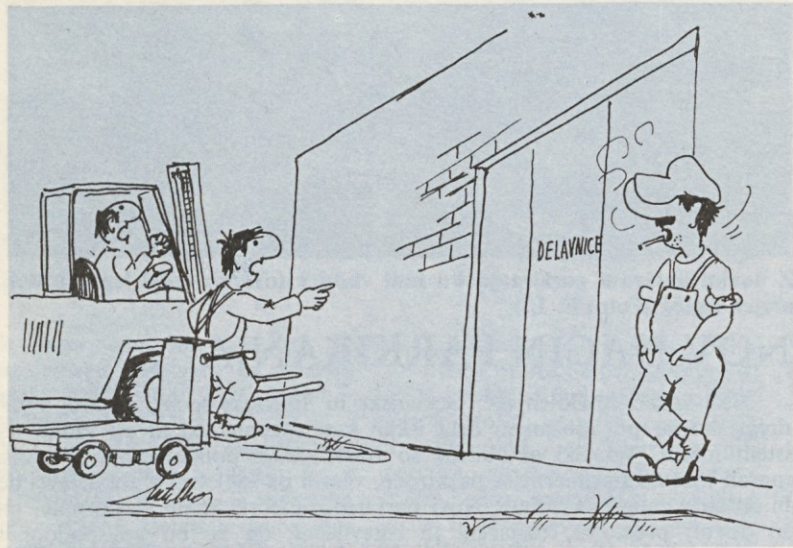
Na koncu naj povem, da finančni oziroma vrednostni kazalci poslovanja niso še znani, zato informacija o količinski realizaciji ne more dati popolne ocene poslovanja.

D. Vuković

Odšla sta v pokoj

V septembru sta odšla v pokoj tov. Ivan Jamrovič in tovariš Boris Kalčič, oba delovodja v čistilnici jeklene litine. Oba sta se v Litostroju zaposlila leta 1951.

Tov. Kalčič je začel kot livar. Z vestnim in prizadevnim delom si je hitro nabiral izkušnje in kmalu postal brigadir, kasneje pa delovodja v čistilnici ulitkov. Bogate delovne izkušnje in sposobnosti pri delu z ljudmi pa so mu leta 1980

Šparamo! Ko se vas bo nekaj nabralo, bom pa odprl!

ZAČNIMO ŽE PRI VRATIH

Začeli so se hladnejši dnevi in že se pojavlja vprašanje, kako nas bo pozimi zeblo ali gredo. Posebno o tem sprašujejo delavci v starejših delovnih prostorih, kot na primer v pločevinarni. Samo vprašanje je verjetno odveč, če ne bomo pri tem spremenili našega obnašanja ali vsaj miselnosti in da ne bomo toploto metali skozi vrata. To smo sedaj počeli in obstaja strah, da bo še naprej tako. Ta nesrečna vrata, ki smo jih že nekaj mehanizirali, so vedno kamen spotike in vedno se postavlja vprašanje, kdo naj skrbi zato, da bodo zaprta. Ker se pod streho pločevinarne stiska nekaj tozdov, prehode pa uporablja več drugih uporabnikov, bi bilo skoraj potrebno postaviti nekoga z gorjačo, da bi tiste, ki sedaj govorijo: "To ni moja skrb, za to nisem plačan", spomnil, čigava dolžnost je zapreti vrata, skozi katera hodi in troši naš in družbeni denar. In to niso samo dinarji, ampak milijoni!

Nalašč nočem govoriti o varčevanju drugih vrst energije, ki je potrošimo več in preveč, večkrat tudi brez koristi. Mislim, da to res ne bi smela biti skrb samo enega ali nekaj zaposlenih.

J. Virag

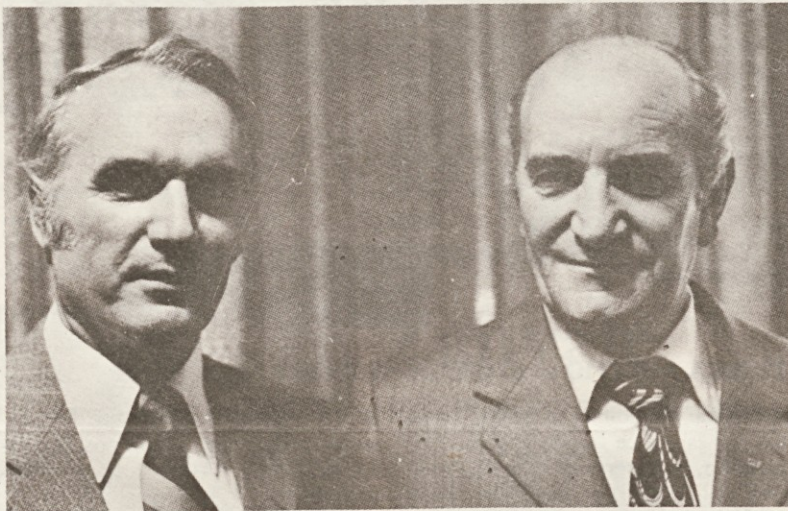
Male turbine

Pred mnogimi leti so ljudje vodno energijo izkoriščali za pogon mlinov, žag, kovačnic ipd. Ko so bile zgrajene velike električne centrale in je elektrika prišla v vsako hišo, pa so male vodne pogone opustili.

Ob energetske krizi smo se nanje spet spomnili, kajti mala hidroelektrarna z močjo med 10 in 1000 kW omogoča eni hiši ali nekaj deset hišam neodvisnost od elektroenergetskega sistema. Prav gotovo pa je ena glavnih prednosti ta, da ni problemov z "gorivom".

Danes se z investiranjem v male hidroelektrarne ukvarjajo vsi. ZDA so ustanovile zvezni biro za izgradnjo takih elektrarn in imajo izdelan seznam 20.000 lokacij. V Južni Ameriki, Daljnem vzhodu, Kitajski in Evropi države pripravljajo graditev po nekaj deset do nekaj sto malih hidroelektrarn. Tudi Jugoslavija ni izjema. V SR Sloveniji smo jih že začeli graditi deset, na seznamu pa jih je sto. V drugih republikah sedaj pripravljajo seznam lokacij. Predvidevamo, da bo v SFR Jugoslaviji zgrajenih približno tisoč malih hidroelektrarn.

Litostroj se z malimi hidroelektrarnami ukvarja že dolgo. Nekaj let po ustanovitvi smo izdelovali male tipizirane jaškaste Francisove turbine. Potem smo jih prenehali proizvajati, ker so bile tedaj zanimive. Leta 1978 smo se lotili standardizacije in tipizacije vseh tipov malih vodnih turbin. Sedaj imamo tipizirane male turbine tipa Francis, Pelton, Kaplan, cevne, pa tudi Banky. Naše tipske turbine so predvidene za moči do 1000 KW, sposobne pa so obratovati paralelno z mrežo in otočno. Pri obratovanju na mrežo avtomatska regulacija

zaradi takih ljudi, kakršen je tov. Jamrovič. Zavedal se je, kako pomembno je znanje in je zato vestno prebiral varilske strokovne revije in knjige, se iz njih učil in nato svoje znanje prenašal tudi na svoje sodelavce. Bil je eden tistih, ki so kmalu spoznali pomen kontrolnih postopkov za odkrivanje napak na ulitkih in je zato vztrajno podpiral vključevanje kontrole kot pomembnega dejavnika pri zagotavljanju kvalitete popravil.

Razvoj osebnosti tov. Kalčiča v strokovnem in družbenem pogledu je bil vseskozi tesno povezan z razvojem in rastjo jeklolivarne in z odnosi, ki so se v naši družbi od takrat do danes razvijali. Tov. Kalčič, ki je ob delu spoznal in obvladal vse faze livarskega dela od izdelave forme do finalizacije ulitkov, je z enako zagnanostjo za uveljavljanje naprednih idej v naši družbi spoznaval in obvladoval ter z vsemi svojimi močmi tudi uveljavljal idejo samoupravljanja, saj mu je pomenila vse tiste ideje, za katere se je boril kot ilegalce v aktivnem udeležencu NOB. S svojim poštenjem, odkritim, čeprav vedno zadržanim obnašanjem, je bil vzor mnogim mladim sodelavcem. Nikoli se ni bal dela in je to dobesedno uveljavljal tudi kot družbenopolitični delavec.

Opravljal je številne funkcije, med katerimi so najvažnejše: večkratni predsednik delavskega sveta TOZD PUM, sekretar OO ZK, predsednik štaba za družbeno samozaščito tozda itd.

Za svoje delo je prejel več visokih priznanj in odlikovanj, in sicer medaljo zasluga za narod, medaljo dela, red dela z zlatim vencem, zlato značko sindikata Litostroj itd.

Tov. Jamrovič je svojo pot pri nas začel kot varilec. Tudi on je kmalu izstopal zaradi vestnosti in visoke strokovnosti in je zato moral na področju popravil ulitkov prevzemati vedno najodgovornejše in najzahtevnejše naloge.

Leta 1972 je postal delovodja na področju popravil ulitkov in je to delo opravljal do svoje upokojitve.

Področje varilstva, kjer je tov. Jamrovič delal, je v tem času doživelo skokovit napredek. Od poenostavljenih pristopov in izkuštenega znanja posameznikov se je razvila v samostojno tehnološko vejo in tako hitro napredovala prav

regulira turbino po moči in po nivoju vode v bazenu, pri otočnem obratovanju pa po moči in vzdržuje frekvenco v enakem območju kot velike hidroelektrarne. Leta 1980 smo izdelali prototip Francisove turbine; ena obratuje, dve pa sta tik pred obratovanjem. Pri prototipih smo uporabili standardni regulator AT-5, sedaj pa razvijamo nov elektronski regulator, namenjen prav za male turbine.

Leta 1980 smo z elektrogospodarstvom SR Slovenije podpisali posebni sporazum o izgradnji malih hidroelektrarn. S tem sporazumom se določene lokacije stotih takih objektov. Po nalogu Litostroja in njegovih poddobaviteljev je namreč Litostroj določen za glavnega in odgovornega dobavitelja opreme za male hidroelektrarne, poddobavitelj pa so:

Institut za turbinske stroje, Ljubljana — raziskave, razvoj in preizkusi turbinske opreme,

Elektrokovinar, Laško — izdelava turbinske opreme in predturbinskih loput,

Iskra — Avtomatika — izdelava upravljalnih sistemov,

Rade Končar, Zagreb in Reka, Sever, Subotica — izdelava generatorjev in pripadajoča elektrooprema,

Uljanik, Pula — izdelava generatorjev, razvojnih plošč in agregatiranja,

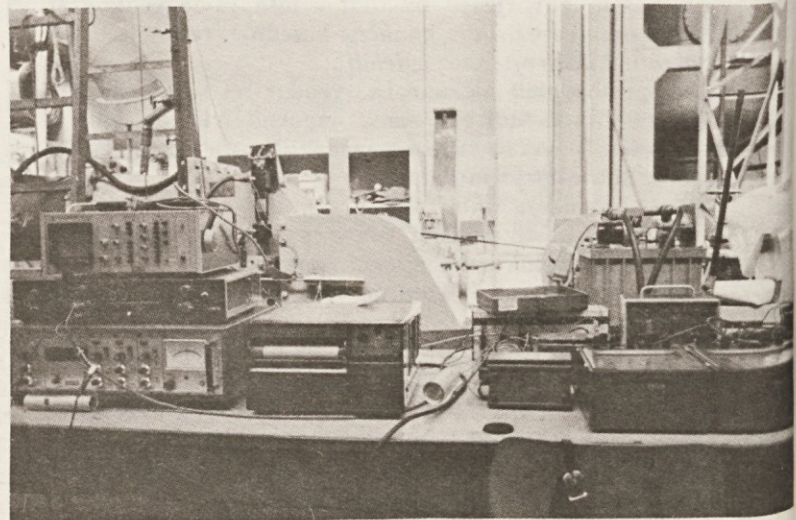
Kladivar, Žiri — izdelava hidravličnih pogonskih agregatov,

Ikos, Kranj — izdelava turbinske opreme.

Trenutno gre h koncu izdelava dvanajstih malih Francisovih turbin s pripadajočo opremo. Te hidroelektrarne bodo zgrajene do srede leta 1982. Pred podpisom pogodbe je pogodba za dobavo desetih hidroelektrarn s Peltonovimi turbinami. Pred kratkim smo investitorju dobavili opremo za malo hidroelektrarno s turbino tipa Banky. Le-to je uspeh za Litostroj, kajti to je naša prva turbina tega tipa. Poudariti je treba, da je gonilnik izdelan na podlagi teoretičnih izračunov, oziroma da nismo imeli ne modelnega preizkusa niti podlog modela, katerega tujega proizvajalca. Ko je bila turbina izdelana, smo jo poslali v Institut za turbinske stroje na preizkušnjo. Meritve hidravličnih parametrov so bile opravljene sredi leta. Izmerjeni izkoristek je bil 80 odstotkov, kar je glede na prej omenjeni način konstruiranja zelo dober rezultat. Dogovorjeno je, da bo Institut za turbinske stroje opravil preizkuse, na podlagi katerih bomo lahko izdelali gonilnik s še večjim izkoristkom.

Ker je dobavljena turbina Banky zares majhna, smo v Institutu preizkusili kompletno opremo. Preizkušali smo upravljanje hidroelektrarne v otočnem in paralelnem obratovanju vključno z nivojsko regulacijo. Rezultati so pokazali, da je oprema izdelana v redu in da je kvaliteta regulacije boljša, kot smo zapisali v garancijah. Sedaj nam ostane še preizkusno obratovanje na terenu. Litostroj je pravočasno pričel proizvajati male turbine, je pa verjetno eden redkih, ki te turbine tudi dobavlja. Dela nam gotovo ne bo zmanjkalo!

B. Ilerski

Preizkus Bankyve turbine v Inštitutu za turbinske stroje (Foto: M. M.)